

เบื้องหลังการเข้าสู่สงครามของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ก. สภาวะการณ์ของโลกก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา

ในขณะที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นระยะที่เหตุการณ์ในยุโรปกำลังตกอยู่ในภาวะตึงเครียด เนื่องจากการขยายอำนาจของเยอรมันนีและอิตาลี วันที่ ๑ กันยายน ๒๔๘๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙) เยอรมันนีได้เข้าโจมตีโปแลนด์อย่างรุนแรง ดึงนำอังกฤษและฝรั่งเศสจึงเข้าช่วยโปแลนด์ประกาศสงครามต่อเยอรมันนีเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๘๒ เพราะถือว่าการกระทำของเยอรมันนี เป็นการละเมิดสนธิสัญญาแวร์ซายส์ ซึ่งเป็นสัญญาสงบศึกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑

นับตั้งแต่วันที่ ๓ กันยายน ๒๔๘๒ เป็นต้นมา การรบได้แผ่ขยายไปยังเขตแดนต่าง ๆ ในยุโรปอย่างรวดเร็ว เพราะเยอรมันนีได้ใช้ยุทธวิธีที่รุนแรงและรวดเร็ว อังกฤษและฝรั่งเศสไม่สามารถต้านทานการโจมตีของเยอรมันนีได้ ดังนั้นในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๓ เยอรมันนีจึงสามารถโจมตีแนวรบคานป้อมมายิโนค ซึ่ง เป็นแนวรบที่เข้มแข็งที่สุดของฝรั่งเศสได้เป็นผลสำเร็จ และเข้ายึดครองกรุงปารีสได้เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓

ส่วนกองทัพของอังกฤษก็ถูกเยอรมันนีรุกได้ไปจนมุมทางชายฝั่งทะเลคานตะวันตกของฝรั่งเศสที่เมืองคังเกรีกร และต้องล่าถอยพลอยกลับไปตั้งมั่นที่เกาะอังกฤษ

ท่าทีของสงครามในยุโรปขณะนั้นคงจะเป็นที่คาดหมายว่า เยอรมันนีจะต้องเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในที่สุด

ในขณะที่ยุโรปกำลังเกิดการสู้รบอย่างรุนแรงนั้น ญี่ปุ่นซึ่งได้กลายเป็นประเทศผู้นำของเอเชียภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ จึงฉวยโอกาสที่อังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจตะวันตกที่มีเขตอิทธิพลอยู่ในเอเชียกำลังเพลี่ยงพล้ำต่อเยอรมันนี ขยายอิทธิพลของตนเข้าแทนที่อังกฤษและฝรั่งเศส ตามนโยบายการจักระเบียบใหม่ในมหาเอเชียบูรพา (New order in Great Asia) ซึ่งประกาศเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ มีสาระสำคัญว่า "ญี่ปุ่นต้องการจักระเบียบ

ใหม่และสถาปนาความสัมพันธ์ใหม่ให้สัมพันธ์และร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างญี่ปุ่น แอฟริกา
และจีน และกำจัดจักรวรรดินิยมออกไปจากจีน และในที่สุดทั่วทั้งเอเชียตะวันออก และแทน
ที่ด้วยจักรวรรดินิยม

ญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบายเพื่อเข้าครอบครองเอเชียด้วยการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับ
เยอรมันนี และอิตาลี เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๓ สนธิสัญญาพันธมิตรระหว่าง
เยอรมันนี อิตาลี และญี่ปุ่นเรียกว่า สัญญาไตรภาคี (Tripartite) ตามสนธิสัญญาดังนั้น
เยอรมันนีและอิตาลีให้การรับรองการเป็นผู้นำของญี่ปุ่น ในการสถาปนาระเบียบใหม่ในมหา
เอเชียบูรพา และยอมรับว่าอาณาเขตทะเลทางใต้รวมถึงอินโดจีนของฝรั่งเศส และหมู่เกาะ
อินเดียนตะวันออก เป็นเขตอิทธิพลของญี่ปุ่น^๒

ภายหลังการทำสนธิสัญญาไตรภาคี ญี่ปุ่นจึงเคลื่อนกำลังเข้าครอบครองอินโดจีนของ
ฝรั่งเศสโดยได้รับการสนับสนุนจากเยอรมันนีซึ่งมีอิทธิพลเหนือรัฐบาลวีซีของฝรั่งเศส ดังนั้น
ญี่ปุ่นจึงไต่อินโดจีนของฝรั่งเศส เป็นฐานทัพเรือ และฐานทัพอากาศ เพื่อขบได้อิทธิพลของมหา
อำนาจตะวันออกตามนโยบายกวรวางศ์ไพบูลย์แห่งเอเชีย

การดำเนินนโยบายสร้างวงศ์ไพบูลย์แห่งเอเชีย เพื่อความยิ่งใหญ่ของญี่ปุ่นในครั้ง
นี้ ได้สร้างความกระทบกระเทือนต่อเอกราชและอธิปไตยของชาติไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะสภาพ
ทางภูมิศาสตร์ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ท่ามกลางประเทศคู่สงคราม

Harold M. Rinacke, A History of Far East in Modern Times
(New York : Appleton-Gentury Crafts, Inc., 1961), p. 626.

^๒ ดิเรก ชัยนาม, การทูต (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ
การเมือง ๒๔๘๐ หน้า ๑๖๓.

^๓ ร้อยเอ็ดเดียวกัน, หน้า ๗๔๓.

ข. นโยบายของญี่ปุ่นต่อประเทศไทย

ประเทศไทยและญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นต้นมา ครั้นถึงสมัย รัตนโกสินทร์ ประเทศไทยและญี่ปุ่นก็ยังคงเป็นมิตรที่ค้ำจุนกันและกัน จึงเห็นได้จากการทำ สัญญาทางไมตรี พาณิชยและการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ ยุติลง ประเทศไทยได้เจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่ สมอบภาคกับนานาประเทศรวมทั้งญี่ปุ่นด้วย ญี่ปุ่นได้แสดงความเห็นอกเห็นใจไทย และได้แก้ไข สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย และการเดินเรือเมื่อไทยประกาศใช้ประมวลกฎหมายครอบครัวแล้ว

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ญี่ปุ่นได้เกิดกรณีพิพาทกับจีน เรื่องแมนจูเรียซึ่งเป็นแคว้นที่ถูก ผนวกโดยกบฏพิภพจักรพรรดิชาติ ปรากฏว่าญี่ปุ่นสามารถขับไล่กองทัพของจีนออกไปจากแมนจูเรีย ได้เป็นผลสำเร็จ และประกาศให้แมนจูเรียเป็นประเทศเอกราช เปลี่ยนชื่อเป็นแมนจู๊ก โดยมี ญี่ปุ่นให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง จีนจึงยื่นฟ้องต่อสันนิบาตชาติ กล่าวหาว่าญี่ปุ่นยึดครองแมนจูเรีย โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สันนิบาตชาติจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเหตุการณ์ ปรากฏว่า สันนิบาตชาติประณามการกระทำของญี่ปุ่นว่าเป็นการรุกราน อันเป็นสาเหตุให้ญี่ปุ่นลาออกจาก สันนิบาตชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ จึงมีส่วนร่วมในการพิจารณาพฤติ กรรมของญี่ปุ่นต่อกรณีแมนจูเรีย แต่ปรากฏว่าประเทศไทยได้คงออกเสียงเพื่อแสดงความคัดค้าน ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นมีความทราบซึ่งในชาติไทยเป็นอันมาก ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างไทยและญี่ปุ่นจึงถูก พันธกันเรื่อยมา และเมื่อไทยเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนกับฝรั่งเศส ญี่ปุ่นได้เข้ามาเป็นคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

น.ราชบัณฑิตยสถาน, กรมหมื่น, ประวัติศาสตร์ของไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ ไทยเชม, ๒๕๑๔) หน้า ๖๖.

๒ เรื่องเดียวกัน

๓ เรื่องเดียวกัน

พันตอกันเรื่อยมา และเมื่อไทยเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนกับฝรั่งเศส ญู๋ปุ่นไค่ยมื่อเข้ามาเป็น
คนกลางในการไกล่เกลี่ย อันมีผลให้ประเทศไทยไค่ดินแดนที่เรียกร่องกลับคืนมา

ถึงแม้ประเทศไทยและญู๋ปุ่นจะเป็นมิตรที่ดีต่อกันคังกล่าวมาแล้วก็ตาม แต่การที่ญู๋ปุ่น
จะบุกเข้าโจมตีอังกฤษที่มลายูหรือที่พม่าไค่โดยสะดวกและรวดเร็ว นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยประเทศไทย
เพื่อเป็นทางผ่านไปยังดินแดนทั้งสอง ทั้งนี้เพราะประเทศไทยตั้งอยู่กึ่งกลางของดินแดนทั้งสองและ
เป็นจุดศูนย์กลางการคมนาคมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและยังอุดม
สมบูรณ์ไปด้วยเสบียงอาหาร อันเป็นประโยชน์ต่อญู๋ปุ่นอย่างยิ่ง

เนื่องจากญู๋ปุ่นดำเนินนโยบายทางประเทศด้วยการรุกรานตลอดมา จึงสร้างความ
กระทบกระเทือนให้แก่ชาติเจ้าของดินแดนและมหาอำนาจที่มีอิทธิพลเหนือดินแดนนั้น ๆ คือ
สหรัฐอเมริกา อังกฤษ จีนและคช กลุ่มประเทศเหล่านี้จึงร่วมกันปิดล้อมญู๋ปุ่นที่อินโดจีนเรียกว่า
แนว A. B. C. D. ซึ่งทำให้ญู๋ปุ่นตกอยู่ในภาวะขาดแคลนเสบียงอาหาร คังนั้นญู๋ปุ่นจึงจำเป็น
ที่จะต้องหาทางตีแหวกวงล้อม A. B. C. D. อย่างรวดเร็วที่สุด เพราะมิฉะนั้นกองทัพญู๋ปุ่น
จะต้องอดตายเพราะขาดเสบียงอาหาร ^๒

ความต้องการของญู๋ปุ่นในการโจมตีอังกฤษที่มลายูและพม่า และความจำเป็นในการ
แหวกวงล้อม A. B. C. D. คงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ญู๋ปุ่นจำต้องดำเนินนโยบายรุกรานประเทศไทย
เพื่อผลประโยชน์ของประเทศตนเป็นสำคัญ

เมื่อนโยบายความเป็นมิตรของญู๋ปุ่นต่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นภาระที่
รัฐบาลไทยจะต้องพยายามแก้ไขสถานการณ์ของประเทศให้รอดพ้นจากการรุกรานของญู๋ปุ่นในขณะ
นั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เรืองไค่ยจกัน.

^๒ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ) วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓

ผลการประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ

ก. ประเทศเป็นกลางจะได้รับความคุ้มครองในดินแดนของตนจะถูกวางระเบิดไม่ได้ ดังนั้นประเทศคู่สงครามจึงมีหน้าที่เคารพความเป็นกลางของประเทศเป็นกลางจะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันอาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อความเป็นกลางของประเทศที่เป็นกลาง ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๑ แห่งอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. ๑๙๐๗ ฉบับที่ ๕ และฉบับที่ ๑๓

ข. เกี่ยวกับดินแดนของประเทศเป็นกลาง ได้กำหนดไว้ดังนี้

๑. บนดินแดนทางบก

๑.๑ รัฐคู่สงครามจะส่งกองทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ เสนียงอาหารผ่านดินแดนของประเทศเป็นกลางไม่ได้ และจะมำทำการรบกันบนดินแดนของประเทศที่เป็นกลางไม่ได้ (ตามมาตราที่ ๔ แห่งอนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๕)

๑.๒ รัฐคู่สงครามจะมำจัดทหารอาสาสมัครในประเทศที่เป็นกลางไม่ได้ (ตามมาตราที่ ๒ แห่งอนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๕)

๑.๓ ทหารของรัฐคู่สงครามรัฐใดล่วงล้ำเข้ามาในดินแดนของประเทศเป็นกลาง ประเทศเป็นกลางจะจับ และกักกันมิให้หนีไปได้ การกักกันเช่นนี้จะกะบริเวณให้อยู่ก็ได้ หรือไม่ก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร ประเทศที่เป็นกลางจะจ่ายอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่ถูกกักกัน ค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปในการนี้ ประเทศของผู้ถูกกักกันจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้

๑.๔ รัฐคู่สงครามจะตั้งสถานวิทยุ โทรเลข หรือเครื่องสื่อสารอื่นใดในอาณาเขตของประเทศที่เป็นกลางไม่ได้

๒. ในทะเลชายฝั่งในเมืองท่า

๒.๑ รัฐคู่สงครามจะใช้จ่ายฝั่งทะเลของประเทศเป็นกลางเพื่อการยุทธ ลำเลียง อาวุธยุทโธปกรณ์หรือลูกเรือไม่ได้

๒.๒ เว็อบของรัฐบาลสงครามจะผ่านเข้าไปในชายทะเลชายฝั่งของประเทศที่เป็นกลางไม่ได้ เว้นแต่ใครหลงเข้าไปโดยมิได้ตั้งใจ หรือได้เรือของประเทศสงครามที่เป็นปรปักษ์เลยเข้าไปหยุดยั้งไม่ทัน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ประเทศไทยจึงประกาศนโยบายความเป็นกลางเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ปรากฏว่าอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ประกาศรับรองความเป็นกลางของประเทศไทย ในวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทยได้มีหนังสือแจ้งมายังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ความว่ารัฐบาลอังกฤษให้คำมั่นสัญญาว่าจะเคารพความเป็นกลางของประเทศไทยอย่างสมบูรณ์

การที่อังกฤษให้การรับรองความเป็นกลางของประเทศไทยเป็นประเทศแรกนั้น น่าจะเป็นการแสดงให้เห็นเจตนาของอังกฤษในขณะนั้นว่าไม่คิดมุ่งหวังที่จะก่อสงครามทางคาบสมุทรอินโดจีน และไม่ต้องการที่จะเป็นศัตรูกับประเทศไทยในขณะนั้น แต่การที่อังกฤษละเมิดความเป็นกลางของประเทศไทยในระยะต่อมาอันอาจจะเป็นเพราะมีความเข้าใจว่าฝ่ายไทยมีใจเอนเอียงไปเข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตน จึงคอยสอดส่องดูความเคลื่อนไหวของประเทศไทยทางชายแดนภาคใต้ อยู่เป็นประจำ

ในระยะแรกนั้น นโยบายความเป็นกลางของประเทศไทยดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่มีปัญหาที่ทำให้ความเป็นกลางของไทยต้องเอนเอียงแต่อย่างใดทั้งนี้ เป็นเพราะในระยะปี พ.ศ. ๒๔๘๒ นั้น สถานะของสงครามเกิดขึ้นในทวีปยุโรปซึ่งเป็นดินแดนที่ห่างไกลจากประเทศไทย แต่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นเข้าครอบครองอินโดจีนของฝรั่งเศสแล้ว ความเป็น

๑ ผู้เกี่ยวข้องกัน

๒ ผู้เกี่ยวข้องกัน

กลางของไทย เริ่มที่จะถูกละเมิดอยู่เป็นประจำจากฝ่ายอังกฤษและญี่ปุ่น ซึ่งมีเขตยึดครองคู่
เนื่องกับเขตแดนไทย

จึงสรุปได้ว่า นโยบายความเป็นกลางของประเทศไทยนั้นไม่สามารถที่จะป้องกัน
ประเทศไทยให้รอดพ้นจากภาวะสงครามได้ตามเจตนาที่รัฐบาลกำหนดขึ้น เพราะเมื่อประเทศ-
ไทยถูกฝ่ายอังกฤษและญี่ปุ่นละเมิดความเป็นกลางนั้น ประเทศไทยไม่มีวิธีการหรือกำลังพอที่จะ
ตอบโต้พฤติกรรมของประเทศเหล่านั้น

๒. ค่านการทูต รัฐบาลได้ดำเนินการค่านการทูตเพื่อผูกสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศ
ต่าง ๆ ซึ่งกำลังมีอิทธิพลและอำนาจอยู่ในเอเชียขณะนั้นคือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ใน
วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ประเทศไทยได้ลงนามในกติกามิตรภาพกับประเทศอังกฤษ
ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น โดยทำการลงนามกับประเทศอังกฤษ และฝรั่งเศสที่วังสวนกุหลาบ สำหรับ
ญี่ปุ่นนั้นได้มีการลงนามกันที่กรุงโตเกียว^๒

สาระสำคัญของกติกามิตรภาพไมตรีกับอังกฤษ และฝรั่งเศสมีรายละเอียดดัง
ต่อไปนี้

๑. ภาคั้แต่ละฝ่ายจะไม่ทำสงครามซึ่งกันและกัน หรือใช้กำลังรุกรานซึ่งกันและกัน
โดยลำพัง หรือร่วมกับประเทศอื่น ๆ และจะเคารพบูรณาภาพอาณาเขตของแต่ละฝ่าย
๒. ภาคั้ของแต่ละฝ่ายจะไม่ช่วยชาติอื่นซึ่งทำสงครามกับภาคั้หนึ่งภาคั้ใด
๓. ภาคั้แต่ละฝ่ายจะเคารพอธิปไตยหรืออาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เรืองเดียวกัน

^๒ แผนกเก็บ สสร. ปีที่ ๑๕๐ หน้า ๘/๑๕๐ เรื่องกติกามิตรภาพไมตรีไทย

สาระสำคัญของกติกาสัญญาไมรุกรานระหว่างไทยกับญี่ปุ่น มีรายละเอียดดังนี้

๑. จะเคารพบูรณาภาพอาณาเขตแห่งกันและกัน
๒. จะรักษาไว้ซึ่งการติดต่อกันฉันมิตร เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร และปรึกษาหารือกัน ในปัญหาข้อหนึ่งข้อใดเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมกันอันจะพึงมีขึ้น
๓. ถ้าอัคร ราชทูต ถูกประเทศอื่น ๆ โจมตี อัคร ราชทูตอีกฝ่ายจะไม่ช่วยเหลือแก่อาณาภาพที่กล่าวนั้น

ประเทศไทยได้ทำการแลกเปลี่ยนสัตยาบัน เพื่อประกาศใช้กติกาสัญญาไมรุกรานกับอังกฤษและญี่ปุ่นในระยะเวลาต่อมา สำหรับประเทศฝรั่งเศสนั้น ฝ่ายไทยยื่นข้อเสนอให้มีการปรับปรุงเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสให้เป็นที่ยอมรับเสียก่อน จึงจะให้มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันซึ่งกันและกัน ข้อขัดแย้งเรื่องเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส มีผลทำให้ไทยและฝรั่งเศสทำสงครามต่อกันเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นฉวยโอกาสเข้ามาเป็นศูนย์กลางในการไกล่เกลี่ย โดยคัดสนับให้ฝ่ายไทยได้คืนแดนซึ่งสูญเสียไปในสมัยรัชกาลที่ ๕ กลับคืนมาซึ่งอาจจะเป็นแผนของญี่ปุ่นในการที่จะสร้างคะแนนนิยมให้คนไทยเกิดความนิยมญี่ปุ่นเพื่อเป็นผลในการดำเนินนโยบายขยายวงค์ไปพลอยเอเชียในโอกาสต่อไป

๓. ค่านการทหาร เนื่องจากรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นรัฐบาลทหาร ดังนั้นจึงให้การสนับสนุนและปรับปรุงกิจการค่านการทหารตลอดมา ดังจะเห็นได้จากที่รัฐบาลได้บริจาคเงินส่วนตัวจำนวน ๘ หมื่นบาท ให้แก่กองทัพไทย ในระยะแรกที่เข้าบริหารประเทศ^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน

^๒ ศรีกรุง วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๒

ซึ่ง เป็นพฤติกรรมที่ไม่เคยมีรัฐบาลชุดใดปฏิบัติมาก่อน

จากสมุด "คำสั่งรายวัน" ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ประจำปี พ.ศ. ๒๔๘๔
ปรากฏว่ารัฐบาลได้ตั้งงบประมาณทางทหารไว้เป็นจำนวนมาก เพื่อจัดการเตรียมการสงคราม
งบประมาณดังกล่าว จอมพล ป.พิบูลสงคราม มอบให้ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นผู้ดำเนินการจัด
ซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ให้ครบตามงบประมาณและตามความจำเป็น

ในการซื้ออาวุธ เพื่อเตรียมรับสถานการณ์สงครามนั้นปรากฏว่าฝ่ายไทยได้รับความ
ร่วมมือจากญี่ปุ่นในการจัดหาอาวุธให้ตามความประสงค์ ทั้งนี้่าจะเป็นแผนการณ์ประการหนึ่ง
ของญี่ปุ่นที่ต้องการจะแสดงให้ฝ่ายไทยเห็นว่า ญี่ปุ่น เป็นมหามิตรของไทยอย่างแท้จริง

เรื่องการติดต่อบริษัทซื้ออาวุธนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม กล่าวว่าได้ติดต่อบริษัทซื้อจาก
สหรัฐอเมริกาและอังกฤษแล้ว แต่สหรัฐอเมริกาไม่ยอมขายให้ส่วนอังกฤษนั้นอ้างว่าไม่มี จึง
จำเป็นต้องซื้อจากญี่ปุ่นซึ่งยินดีที่จะขายให้แก่ประเทศไทย^๒

ในขณะที่มีการเตรียมกำลังค่านอาวุธยุทโธปกรณ์นั้นก็ได้มีการปรับปรุงและแต่งตั้งนาย
ทหารชั้นผู้ใหญ่ เพื่อเตรียมบัญชาการในภาวะคับขัน ดังตัวอย่างการแต่งตั้งดังต่อไปนี้

๑. ประกาศแต่งตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ตามประกาศนี้ได้แต่งตั้งให้ จอมพล
ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งมีอำนาจในการบังคับบัญชาแม่ทัพบก แม่ทัพเรือ
แม่ทัพอากาศ และแต่งตั้งข้าราชการใดก็ตามที่เห็นสมควร^๓

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ) ครั้งที่ ๖/๒๔๘๔ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์

๒๔๘๔

^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ "ประกาศกำหนดอำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุด. พุทธศักราช ๒๔๘๔" ราชกิจจานุ

นุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ (๑๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๔), หน้า ๑๖๘๒.

๒. ประกาศแต่งตั้ง แม่ทัพบก แม่ทัพเรือ แม่ทัพอากาศ พุทธศักราช ๒๔๘๔ บุคคล
ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแม่ทัพในขณะนั้นได้แก่

- ๑. จอมพล ป.พิบูลสงคราม แม่ทัพบก
- ๒. นายพลเรือโท หลวงสินธุสงครามชัย แม่ทัพเรือ
- ๓. นายพลอากาศตรี หลวงอรุณเทเวศน์ แม่ทัพอากาศ

ในวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นระยะก่อนที่ญี่ปุ่นจะยกพลขึ้นบกทางชายฝั่ง
ภาคใต้ของประเทศไทยนั้นได้มีประกาศใช้ พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกัน
ประเทศ พ.ศ. ๒๔๘๔

ความบทพระราชบัญญัติในมาตราที่ ๔ ใ้มอบอำนาจให้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตั้งแต่
ผู้บังคับกองพัน หรือผู้บังคับกองร้อยอิสระ หรือผู้บังคับการเรือ หรือผู้บังคับกองบินน้อย หรือผู้
บังคับฝูงบินอิสระขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติภารกิจภายในเขตพื้นที่ ^๒ ดังนั้นทหารจึงมีสิทธิในการควบคุม
ประชาชนให้อยู่ในอำนาจ

เพื่อให้การปฏิบัติทางทหารเป็นไปตามแผนชั้นตอน จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้
มอบหมายให้กรมเสนาธิการทหารบกเตรียมแผนยุทธการไว้ป้องกันเอกราชและอธิปไตยของชาติ
ไทย แผนยุทธการในครั้งนั้นเรียกว่า "แผนยุทธการที่ ๕"^๓

^๑ "ประกาศตั้งแม่ทัพบก แม่ทัพเรือ แม่ทัพอากาศ พุทธศักราช ๒๔๘๔" ราชกิจจานุ
เบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ (๑๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๔) , หน้า ๖๘๗.

^๒ "พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการปกครองประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๔"
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ (๖ ธันวาคม ๒๔๘๔) , หน้า ๑๓๓๓ - ๑๓๕๕.

^๓ อ. พิบูลสงคราม, จอมพล ป.พิบูลสงคราม เล่ม ๒ หน้า ๑๕๑.

(ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

มีข้อสงสัย เกกว่าในการเตรียมแผนยุทธการนั้นอาจจะเป็นไปโดยไม่รัดกุมหรือจริงจังเท่าที่ควร เพราะจากบันทึกของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ใต้ถ้อยความแนะนำถึงการวางแผนการทหารในระหว่างสงครามว่าควรดำเนินการดังนี้

...ก่อนเกิดสงครามประมาณ ๑ เดือน ซึ่งทราบอยู่ระยะและระยะยาวแล้วว่าประเทศไทย จะต้องทำสงคราม ฉะนั้นกองทัพบกควรจะวางแผนทาง ๆ ในลักษณะเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ใต้แผนบรรจุกำลัง แผนสืบราชการ แผนยุทธการ และแผนส่งกำลังบำรุง และแผนต่าง ๆ ที่กล่าวนี้ให้เจ้าหน้าที่ระดับเสนาธิการทั้ง ๔ กรม รวมกันพิจารณาว่า โฉมหน้าของข้าศึกที่จะรุกรานประเทศไทยในภาคใต้นี้มีความสำคัญก่อนหลังตามลำดับ เมื่อพิจารณาได้จุดความสำคัญแล้ว ก็ทำแผนนั้น ๆ เสนอต่อผู้บัญชาการทหารบก เพื่อขออนุมัติ...

๔. ค่านประชาชน ในขณะที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าบริหารประเทศ ในระยะแรกนั้น ปรากฏว่าสถานะการณ์ในยุโรปกำลังตกอยู่ในภาวะตึงเครียด และมีท่าทีว่าจะเกิดการสู้รบในเวลาต่อมา เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสถานะการณ์โลก และความประสงค์ในการดำเนินการสร้างชาติของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงใช้ลัทธิชาตินิยมเร้าใจคนไทยให้มีความรักชาติ เช่น การประกาศรัฐนิยมเพื่อกำหนดแนวทางให้ประชาชนระลึกถึงหน้าที่ของตนในการรองกันประเทศชาติ พร้อมทั้งแนะนำหลักกรณฑ์ที่ประชาชนควรปฏิบัติ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานะการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้น^๒

^๑ ป. พิบูลสงคราม, จอมพล, ชีวิตกับเหตุการณ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม หน้า ๑๕๑.

^๒ แผนกเก็บ สสร. ปีที่ ๑๕๖ แฟ้มที่ ๒๖/๑๕๖ กติกามรรยาตฉบับที่ ๒

พฤติกรรมของรัฐบาลในระยะเริ่มแรกนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความสนใจต่อการเตรียมประชาชนไว้รับสถานะการณ์ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสถานะการณ์โลกที่มีต่อประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นระยะที่ญี่ปุ่นสามารถครอบครองอินโดจีนของฝรั่งเศสได้เป็นผลสำเร็จ ประเทศไทยจึงตกอยู่ในภาวะที่อาจจะได้รับความกระทบกระเทือนจากพฤติกรรมของญี่ปุ่นและอังกฤษซึ่งเป็นประเทศคู่สงครามที่สำคัญในเอเชีย เพราะเขตแดนของประเทศไทยนั้นต่อเนื่องกับเขตแดนอินโดจีนซึ่งตกอยู่ในอำนาจของญี่ปุ่น และเขตแดนพม่า มลายู ซึ่งอยู่ในความปกครองของอังกฤษ

ดังนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงมีความเห็นว่า ควรจะมีกฎหมายสำหรับคนไทยทุกคนเพื่อจะได้ปฏิบัติทุก ๆ ทางในอันที่จะต่อต้านศัตรูซึ่งอาจมีมาถึงประเทศไทย เพราะถือว่าคนไทยทุกคนมีหน้าที่ช่วยกันป้องกันราชอาณาจักรและครอบครัว ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบต่อข้อคิดเห็นของจอมพล ป.พิบูลสงคราม กายเหตุนี้ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ รัฐบาลจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พุทธศักราช ๒๔๔๔ เพื่อให้สภาฯ พิจารณาอนุมัติ ปรากฏว่าสภาฯ ให้การอนุมัติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์

พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบมีทั้งหมดด้วยกัน ๘ มาตรา มาตราที่เกี่ยวข้องกับวิธีการปฏิบัติของคนไทยในการต่อต้านข้าศึกนั้นได้แก่ มาตราที่ ๕ และมาตราที่ ๖ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๔/๒๔๔๔ วันที่ ๒๓ สิงหาคม

พ.ศ. ๒๔๔๐

๒ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๔๔๔ (สามัญ) สมัย ๒ ชุด ๓

วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๔

มาตราที่ ๕ คนไทยทุกคนต้องทำการต่อต้านชาติศัตรูทุกวิถีทางด้วยกำลังอาวุธ กำลัง ทรัพย์ หรือกำลังอื่นใดตามคำสั่งแห่งราชการ

แต่เมื่อตกอยู่ในระยะที่ไม่สามารถทราบคำสั่งของราชการได้ ก็ต้องจัดการต่อต้าน ไปตามวิถีทางที่ทำได้จนถึงที่สุด ถ้าไม่สามารถต่อต้านไว้ได้ ให้ทำการขัดขวางหรือกอบ อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อมิให้ชาติศัตรูได้รับความสะดวก และให้ทำลายเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่อง อุปโภค บริโภค บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สัตว์ พาหนะ และสิ่งของต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของตน หรือผู้อื่น หรือของราชการอันจะอำนวยประโยชน์ให้แก่ชาติกันนั้นเสียให้สิ้น

มาตราที่ ๖ ในการปฏิบัติการต่อต้านหรือป้องกันมิให้ชาติศัตรูได้รับความสะดวก หรือ ประโยชน์อันให้ถึงตัวว่าเป็นกรณีที่เขาสามารถทำได้ซึ่งอาจกระทำการอันไม่เป็นธรรมเนียมประเทศไทย ฉะนั้นสิ่งใด ๆ ที่สามารถเป็นประโยชน์ในการทำลายชาติศัตรูของธรรมดาได้แล้ว ย่อมชอบที่จะใช้ สิ่งนั้นได้

เพื่อให้ชาวไทยทุกคนยึดมั่นในหน้าที่ของตนในมาตราที่ ๖ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้ระบุโทษผู้ละเลยต่อหน้าที่ต่าง ๆ ภายการระวางโทษไว้ ๒ สถาน คือ ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต

^๑ "พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พุทธศักราช ๒๔๘๔"

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ แผนกกฎหมาย (๑๑ กันยายน ๒๔๘๔) หน้า ๑๑๕๕.

^๒ เรืองเดียวกัน

^๓ เรืองเดียวกัน

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบแล้ว
รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์ชี้แจงเรื่องหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ เพื่อให้ประชาชนมีความ
เข้าใจ เจตนาของรัฐบาลและวัตถุประสงค์ในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ พร้อม
ทั้งเน้นให้ประชาชนได้เข้าใจว่าถ้าหากประเทศไทยถูกชาติอื่นบีบบังคับและเข้ามารุกราน
ประชาชนชาวไทยทุกคนจะต้องต่อสู้จนกว่าจะหมดลมหายใจ เพื่อรักษาความเป็นไทย

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ออกพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัย
แก่ชาติ พุทธศักราช ๒๔๔๕ เพื่อป้องกันมิให้คนไทยกระทำการอันเป็นภัยต่อประเทศชาติ
สำหรับการกระทำที่จัดว่าเป็นภัยต่อประเทศชาติตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่

- ๑. กระทำความผิดฐานขบถภายในหรือฐานขบถภายนอกราชอาณาจักรและศาลได้พิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกไม่ต่ำกว่า ๕ ปี
- ๒. ยอมให้คนต่างด้าวใช้ชกตนกระทำหรือตนเองกระทำเพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าวซึ่งกิจการใดอันกฎหมายไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวกระทำได้
- ๓. การกระทำใดอันเป็นการแสดงตนเข้าข้างต่างชาติในขณะที่มีการรบระหว่างชาติไทยกับชาตินั้น^๒

นอกจากนี้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยังได้มอบหมายให้ผู้แทนราษฎร เป็นผู้แนะนำ
ให้ประชาชนพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐบาลและเสียสละเพื่อประเทศชาติถึงขอความ
บางคน ความว่า

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ "แถลงการณ์เรื่องหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ", ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๔
ภาค ๒ แผนกกฎหมาย (๑๑ กันยายน ๒๔๔๕), หน้า ๑๑๖๐ - ๑๑๖๒.

^๒ "พระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ" ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม ๕๔ ภาค ๒ (แผนกกฎหมาย), (๑๑ กันยายน ๒๔๔๕), หน้า ๑๑๕๘ - ๑๑๕๙.

ในขณะสถานการณ์ของโลกกำลังซับซ้อน ขอให้ราษฎรร่วมมือกับรัฐบาลโดยให้ตั้ง
อยู่ในความสงบอยู่ต่อสัปดาห์หากิน เว้นเสียซึ่งอบายมุข ให้เชื่อฟังคำแนะนำของ
รัฐบาลและเตรียมพร้อมอยู่เสมอในอันที่จะสละชีพเพื่อชาติในเมื่อประเทศเรียกร้อง
ทิ้งเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติไทย

การที่รัฐบาลออกพระราชบัญญัติ แลกเปลี่ยน และคำขอร้องต่าง ๆ ต่อประชาชนนั้น
ยอมเป็นหลักฐานแสดงว่ารัฐบาลพยายามที่จะเตรียมประชาชนเพื่อต่อต้านการรุกรานจากภาย
นอกประเทศ

๕. คำนำรัฐบาล เหตุการณ์ปลายปี ๒๕๔๔ มีแนวโน้มว่าประเทศไทยจะต้องเข้า
สู่สงครามอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ดังนั้นหลวงอดุลเดชจรัสจึงเสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะ
รัฐมนตรีเห็นควรให้รัฐบาลออกพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พุทธศักราช
๒๕๔๔ เพื่อสะดวกในการเตรียมการต่าง ๆ ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีก็มีความเห็นชอบด้วย
และได้มีมติให้หลวงอดุลเดชจรัส นายเคื่อน นุนาค หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ และหลวง
วิจิตรวาทการ ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พุทธศักราช
๒๕๔๔

พระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ผ่านสภาฯ
และประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๔ ตามมาตราที่ ๓ แห่งบทพระราช
บัญญัตินี้ ได้มอบอำนาจให้รัฐบาลประกาศพระราชกฤษฎีกาออกใช้เป็นกฎหมายในภาวะคับขัน
ในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. กฎปฏิบัติและเว้นปฏิบัติบางอย่างเพื่อประโยชน์แห่งความกลมเกลียวอันเป็นอัน
หนึ่งอันเดียวกันของชาติ

๑ ศรีกรุง วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

๒ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี พิเศษ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

๒. การป้องกันปราบปรามจرائمกรรม
๓. การรักษาสัมพันธไมตรี
๔. การปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการรบในกรณีประเทศไทยมีความจำเป็นต้องทำ
๕. การปฏิบัติเพื่อให้มีเครื่องอุปโภค บริโภคเพียงพอแก่ความต้องการของประเทศ
๖. การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับการคมนาคมและการสื่อสาร
๗. การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของประชาชนและความปลอดภัย
๘. สถานะการณ์ของประเทศไทยก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา

การสูญเสียอธิปไตยของอินโดจีนต่อญี่ปุ่นอันเนื่องจากการสนับสนุนของเยอรมันนี้ ทำให้มีการคาดคะเนทั้งภายในและภายนอกประเทศไทยเป็นทำนองเดียวกันว่า ญี่ปุ่นจะต้องรุกรานประเทศไทยเพื่อผ่านไปโจมตีอังกฤษที่ มลายู หรือที่พม่า

ได้มีรายงานข่าวจากวิทยุบีบีซี ซึ่งกล่าวถึงสถานะการณ์ของประเทศไทยในขณะนั้นว่า "นโยบายเป็นกลางของไทยอย่างเคร่งครัดจะถูกญี่ปุ่นทำลายลง เพราะญี่ปุ่นได้จัดถ่ายจุฑุฑาศาสตร์สำคัญของไทยไว้เป็นอันมาก โดยอ้างว่าเป็นการถ่ายภาพยนตร์แสดงวัฒนธรรมต่าง ๆ"

ข่าวดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเขียนของพลเอก เนตร ชะมะโยธิน^๓ ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่นภายหลังกรณีอินโดจีนว่า "ประเทศญี่ปุ่นได้มีสัมพันธไมตรีกับประเทศไทยแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น มีชาวญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากเริ่มหลั่งไหลเข้ามาใน

^๓ "พระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๔" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ (๖ ธันวาคม ๒๔๘๔), หน้า ๑๓๘๔ - ๑๓๘๕.

^๒ "ข่าววิทยุบีบีซี" ศรีกรุง วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

^๑ นายทหารในสมัยสงครามซึ่งร่วมงานกับรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ประเทศไทย มีทั้งนักท่องเที่ยวและพ่อค้าบางชนิด เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เรื่อย ๆ แล้วกระจายเข้าไปทางหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจักร

การที่มิชชันนารีเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากนั้นอาจจะเป็นแผนการณ์ของมิชชันนารีที่ต้องการจะสำรวจลักษณะภูมิประเทศและจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเข้ายึดครองหรือบีบบังคับประเทศไทยในโอกาสที่จำเป็น

รัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ต่างคาดคะเนตรงกันว่า เมื่อมิชชันนารีเข้าครอบครองอินโดจีนแล้ว มิชชันนารีจะพลอยยึดประเทศไทยด้วย^๒

หลวงวิจิตรวาทการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของมิชชันนารีซึ่งอาจจะดำเนินการต่อประเทศไทยในขณะนั้นว่า "ถ้ามิชชันนารีจะทำอะไร จะเป็น การที่หมู่เกาะชวา คิมลายุ หรือบุกมาทางพม่าก็ตาม มิชชันนารีจะต้องตรงมาที่ประเทศไทยก่อนและถ้าไทยไม่รวมกับมิชชันนารี มิชชันนารีจะต้องจัดการกับประเทศไทยก่อนเพราะประเทศไทยเป็นกุญแจสำคัญที่มิชชันนารีจะผ่านไปคืออังกฤษที่มลายู"

จากการศึกษาบทความจากหนังสือพิมพ์ในขณะนั้นตลอดจนข้อเขียนของบุคคลในสมัยสงคราม ไม่พบหลักฐานว่า มีท่านผู้ใดคาดคะเนว่าอังกฤษจะต้องรุกรานประเทศไทยเพื่อผ่านไปโจมตีมิชชันนารี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผล ๒ ประการด้วยกัน คือ

๑. ในขณะนั้นอังกฤษกำลังทำสงครามในยุโรปกับเยอรมัน และอิตาลี พฤติกรรมของสงครามในขณะนั้นมีแนวโน้มว่าอังกฤษกำลังเพลี่ยงพล้ำต่อเยอรมันนี้ ดังนั้นอังกฤษจึงต้องทุ่มเท

^๑ เนตร เขมะโยธิน, พลเอก. ชีวิตนายพล, หน้า ๒๒๔ - ๒๒๕.

^๒ ศรีกรุง วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

^๓ ห้องสมุดพิมพ์สงคราม, บันทึกเรื่องราวฐานะของประเทศไทยในสงคราม

กำลังรบคานยุโรป จึงไม่มีกำลังเพียงพอที่จะก่อสร้างนครตามตะวันออกไกลอีกด้านหนึ่ง

๒. อังกฤษไม่เห็นความจำเป็นที่จะก่อสร้างนครกับญี่ปุ่นในขณะนั้น เพราะอังกฤษและญี่ปุ่นมิได้เป็นประเทศคู่สงครามโดยตรง หลักฐานในข้อนี้จะได้จากถ้อยแถลงของ เซอร์รอเบิร์ต บรูคป็อบแฮม แมทัพิญของอังกฤษในตะวันออกไกลซึ่งกล่าวว่า "อังกฤษถือว่าสงครามในตะวันออกไกลเป็นเรื่องสุดท้ายที่อังกฤษปรารถนา เพราะอังกฤษถือว่า อิศเตอร์ เทานั้นที่เป็นศัตรูตัวจริงของอังกฤษ"

ดังนั้นในขั้นแรกจึงสรุปได้ว่าสถานะการณ์ของประเทศไทย จะตกอยู่ในภาวะคับขันมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของญี่ปุ่นเป็นสำคัญ เพราะญี่ปุ่นมีจุดประสงค์ที่จะขับไล่อิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกจากภูมิภาคเอเชีย ตามแผนการการสถาปนาวงศ์ใหญ่แห่งเอเชีย ดังนั้นเมื่ออังกฤษกำลังเพ่งเล็งพม่าต่อเยอรมันในยุโรป จึงเป็นโอกาสที่ญี่ปุ่นจะต้องเร่งดำเนินการขับไล่อังกฤษออกจากเอเชียโดยเร็วที่สุด และการที่ญี่ปุ่นจะโจมตีอังกฤษได้สะดวกและรวดเร็วที่สุดนั้นก็คงต้องใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านในการเดินทัพ

จากความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นในอินโดจีน ทำให้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม หัวหน้ารัฐบาลในขณะนั้นหวั่นวิตกว่าถ้าญี่ปุ่นบุกประเทศไทยจริง ๆ รัฐบาลจะปฏิบัติอย่างไร จะสู้หรือไม่สู้ แต่ตามนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ตีความควรจะต้องสู้จึงได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พุทธศักราช ๒๔๘๔ เพื่อแสดงให้ต่างชาติเห็นว่าประเทศไทยพร้อมที่จะต่อต้านทุกชาติที่ละเมิดความเป็นกลางของไทย

ถึงแม้อังกฤษจะไม่มั่นนโยบายรุกรานประเทศไทยโดยตรงก็ตาม แต่อังกฤษก็หวาดระแวงว่าประเทศไทยอาจจะเอนเอียงไปเข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งทำให้ฝ่ายตนเสียเปรียบ อังกฤษจึงได้แสดงความวิตกกังวลของประเทศไทยด้วยการละเมิดเขตแดนตามชายแดนภาคใต้

ศรีกรุง วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

๒ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๘๗/๒๔๘๔ วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๘๔

เสมอมา ในขณะที่เดียวกันญี่ปุ่นก็เริ่มส่งกำลังทหารเข้ามาประชิดเขตแดนไทย ในบางครั้งก็
 ลวงตะเมิกเข้ามาในเขตแดนไทยเช่นเดียวกับอังกฤษ ดังนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อ
 วันที่ ๕ เมษายน ๒๔๘๔ จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงได้นำเรื่องการลวงตะเมิกอธิปไตย
 ของไทยเข้าสู่ที่ประชุม เพื่อพิจารณาพฤติการณ์ของอังกฤษและญี่ปุ่นซึ่งมีเจตนาละเมิดความ
 เป็นกลางและข่มขู่ประเทศไทย คังตัวอย่างถ้อยแถลงของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และ
 นายคิเรก ชัยนาม ต่อไปนี้

หลวงพิบูลสงคราม

ก่อนที่ทูตอังกฤษจะไปพบฯ ได้มาพบกับข้าพเจ้า และแจ้งว่า
 เนื่องจากประเทศไทยได้เข้ากับญี่ปุ่นมานานัก รัฐบาลอังกฤษจะไม่ขาย
 กระสอบป่านให้ ไม่ให้เราขายของไปสิงคโปร์ ไม่ขายน้ำมันให้เรา
 เสริมธุรกิจในโลกนี้ไม่ว่าไทยจะไปช่องแฉะที่ใด แกจะเกะกะตามรังแก
 ไปเรื่อย ๆ อย่างเรื่องชาวอังกฤษทำสัญญาซื้อ ๔ แสน ๒ หมื่นตัน
 เนื่องจากในปีนั้นข้าวเราไถ่น้อย ถ้าจะขายให้ตามจำนวนที่เขาต้องการ
 ก็จะเป็นการตัดอาชีพของเรา กระทรวงเศรษฐกิจจึงตกลงจะขายให้
 เพียง ๒ แสน ๒ หมื่นตัน ทูตอังกฤษก็ไม่พอใจบอกว่าขอให้แย้งกันซื้อใน
 ตลาดโคโคโหม

แจะขอส่งนายทหารอังกฤษเข้ามาเรียนรูภูมิประเทศเรา อ้าง
 ว่าเราไปปล่อยให้ญี่ปุ่นเข้ามามานานักเขาจึงจะขอเข้ามาบ้าง เราก็
 ต้องยอม แต่ความจริงญี่ปุ่นเข้ามานั้นนำอาวุธมาให้เรา แล้วแกก็กลับ
 ไป อังกฤษกลับหาว่านายทหารญี่ปุ่นมาอยู่ในเมืองไทยหลายร้อยคน เรา
 ก็บอกว่าไม่มี ญี่ปุ่นมาแล้วกลับไปหมด จะว่าญี่ปุ่นมาซื้อแร่ในเมืองไทย
 ไปหมด อ้ายอังกฤษก็เป็นเจ้าของเหมืองแร่อยู่เอง ยาง อังกฤษก็เป็น
 เจ้าของ อย่างโคอังกฤษห้ามไม่ให้สิงคโปร์ เคียวกลับจะเอาโคขึ้น
 มาเอง

ฝ่ายอังกฤษอยู่ ๆ ก็ส่งเครื่องบิน บินล้ำเข้ามาในเขตของเรา ครั้นต่อมา
เขา มันก็บอกว่าเป็นเครื่องบินของญี่ปุ่น

กิเรก ชัยนาม ทูตอังกฤษมาขอค้ำประกันว่าที่เราจะส่งหมอมหลวงชาไปคุมทหารที่สิงคโปร์
นั้น เพื่อเป็นการตอบแทน เขาจะส่งนายทหารของเขาเข้ามาบ้าง ข้าพเจ้าได้
สอบถามไปยังกระทรวงกลาโหม กลับได้ความตรงกันข้ามว่าทูตอังกฤษขอให้ส่ง
หมอมหลวงชาออกไป แต่หากกระทรวงกลาโหมได้ตอบไปว่า หมอมหลวงชา
ยังไม่วาง

หลวงพิบูลสงคราม อังกฤษขอส่งนายทหารชั้นนายพล ๒ นายมาที่สงขลา จะมาสมมติหาทาง
ป้องกันสงขลาทางทะเลให้ดู ทางเหนือแก่เจ้าเจ๊กมา แก่หาความเก่งมาก อยู่ๆ
ก็ท้าวาเรยกทัพไปทางเจ๊กโน้น ส่วนสหรัฐนั้น เราจะซื้อน้ำมันที่ไหนก็เกล้งเราหมค
ญี่ปุ่นก็ยุ่งใหญ่ เคี้ยวส่งคนเข้าไปเพ่นพ่านทางแดนพม่าอยู่เรื่อย ๆ

การที่อังกฤษและญี่ปุ่นทางปฏิบัติการละเมิดอธิปไตยของประเทศไทยในขณะนั้นยอม
แสดงให้เห็นว่ากติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างไทยกับอังกฤษ และญี่ปุ่นซึ่งกระทำเมื่อวันที่
๑๒ มิถุนายน ๒๔๘๓ นั้น ไม่มีผลประโยชน์แก่ประเทศไทย แต่อย่างไรและยังเป็นสิ่งที่ทำให้
เห็นวากติกาสันธิสัญญาใด ๆ ก็ตามถ้าประเทศผู้สัญญาไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ให้ไว้ต่อกัน สันธิ
สัญญานั้นก็เป็นเพียงกระดาษแผ่นหนึ่งเท่านั้น

ในระหว่างที่อังกฤษและญี่ปุ่นปฏิบัติการละเมิดความเป็นกลางของประเทศไทยอยู่นั้น
ต่างก็ดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อโจมตีซึ่งกันและกันโดยเฉพาะกรณีเกี่ยวกับประเทศไทยนั้น ทั้ง
อังกฤษและญี่ปุ่นต่างโจมตีซึ่งกันและกันว่ามิใช่เป็นนโยบายที่จะยึดครองประเทศไทย อาทิเช่น หนังสือ

พิมพ์โยมิอูริชิมูนของญี่ปุ่นในประเทศไทยได้กล่าวโจมตีการประชุมของนักการทูตอังกฤษในสิงคโปร์ว่ามุ่งที่จะเพิ่มความบีบบังคับประเทศไทย พร้อมทั้งใช้วิทยุที่กรุงโตเกียวชื่อ JZJ กล่าวโจมตีอังกฤษเป็นประจำ ส่วนอังกฤษนั้นได้ใช้วิทยุคือสถานีวิทยุ ZHP₂ ในสิงคโปร์กล่าวโจมตีและตอบโต้ชอกกล่าวหาของญี่ปุ่นในขณะนั้น

วิธีการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษและญี่ปุ่นได้ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของชาวญี่ปุ่นและชาวอังกฤษซึ่งพำนักอยู่ในเมืองไทยขณะนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงมีคำสั่งวังวอนถึงบรรดาชาวต่างประเทศในประเทศไทยทุกคนให้เคารพความเป็นกลางของไทยอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้เสื่อมเสียแก่นโยบายของประเทศไทยในการที่จะสร้างสันติและมิตรภาพเท่าเทียมกันสำหรับบรรดานานาชาติทั้งปวง^๒

นายปรีดี พนมยงค์ ได้กล่าวถึงความรู้สึกของคนไทยที่มีต่ออังกฤษและญี่ปุ่นในขณะนั้นว่า คนไทยนิยมอังกฤษมากกว่าญี่ปุ่น เพราะอังกฤษมีวิธีการโฆษณาชวนเชื่อที่ดี นอกจากนี้คนไทยได้เริ่มเกลียดญี่ปุ่นตั้งแต่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองอินโดจีนเป็นต้นมา^๓

จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้กล่าวถึงสาเหตุที่คนไทยนิยมอังกฤษและเกลียดชังญี่ปุ่นนั้นเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. พวกเราอยู่ในอินโดจีนของพวกอังกฤษมานาน จิตใจนั้นก็โอนเอียงไปทางอังกฤษ
๒. อังกฤษทำประกาศโฆษณาชวนเชื่อเก่ง และโฆษณาอย่างรุนแรงเสียช่วยให้ประชาชนของเราหันเหไป ยิ่งกว่านั้นพวกญี่ปุ่นเองก็ทำเกะกะในเมืองไทยด้วยกระทรวงการต่างประเทศได้ขอวาสนาเอกอัครราชทูต เขาก็เนรเทศคนของเขา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศรีกรุง วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ และศรีกรุง วันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

๒ ศรีกรุง วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

๓ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีพิเศษ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๔ เรื่องเกี่ยวกับ

การป้องกันราชอาณาจักร

กลับไปและเขาก็โทษวาคนของเขาเป็นฝ่ายผิด แต่ถึงอย่างนั้นพวกญี่ปุ่นก็ยังเกะกะอยู่
เยอะ เชน ไข่เงินเนน เอาคนบุรีใส่อกใส่หูหญิง ยิ่งกว่านั้นพวกญี่ปุ่นเองชอบเอา
แต่ใจตัวเป็นใหญ่

เพื่อแก้ปัญหาการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษและญี่ปุ่นในขณะนั้น พลโท ประยูร
ภมรมนตรี จึงเสนอว่า เห็นควรวีโหวควบคุมการลงข่าวหนังสือพิมพ์และข่าววิทยุ ซึ่งหลวง
เกรียงศักดิ์พิชิตก็ให้การสนับสนุนพร้อมทั้งเสนอว่า ถ้าหนังสือพิมพ์ลงข่าวผิด ๆ ก็ให้สั่งปิด
เสียบ้าง หลวงอุดมเดชจรัสก็เห็นชอบต่อข้อเสนอของพลโท ประยูร ภมรมนตรี และหลวง
เกรียงศักดิ์พิชิต แต่เห็นว่า ถ้าจะประกาศห้ามหรือเซนเซอร์ก็หมายความว่ารัฐบาลจะต้อง
รับผิดชอบ^๒

ลักษณะเหตุการณ์ดังกล่าวยอมแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยตกอยู่ในภาวะคับขันมาก
น้อยเพียงใด แต่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็หวังว่าประเทศไทยคงจะรอดไปไ้ทางด้านหลักความ
เป็นกลางอย่างเคร่งครัด โดยปฏิบัติต่อชาติต่าง ๆ เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกาใน
ลักษณะเดียวกัน เพราะถ้าไปเห็นชาติหนึ่งชาติใดดีกว่าอีกชาติหนึ่งแล้ว จะทำให้ชาตินั้นหา
เรื่องกับฝ่ายไทย แต่เนื่องจากประชาชนปฏิบัติตามเอเนเอียงไปนิยมฝ่ายอังกฤษ จอมพล
ป.พิบูลสงคราม จึงมอบหมายให้ มัน - คง แนะนำประชาชนปฏิบัติตามหลักที่ว่า "ฟัง คิด
เชื่อ ตาม"^๓

จ. การตัดสินใจเข้าสู่สงครามของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

การประกาศนโยบายเป็นกลางของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ การออกพระ
ราชบัญญัติหน้ที่ของคนไทยในเวลารบ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ตลอดจนสำส่นของนายกรัฐมนตรีถึง

^๑ เรื่องเดิม.

^๒ เรื่องเดิม.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

ชาวต่างประเทศในประเทศไทยยอมเป็นหลักฐานยืนยันว่ารัฐบาลไทยพยายามที่จะรักษาความเป็นกลางได้อย่างเคร่งครัด แต่เนื่องจากญี่ปุ่นได้ครอบครองอินโดจีน และใช้อินโดจีน เป็นฐานทัพ ตลอดจนการคาดคะเนของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ว่าญี่ปุ่นจะครอบงำประเทศไทยนั้น รัฐบาลจึงพยายามที่จะแก้ปัญหาในกรณีที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทยจริง ๆ แต่รัฐบาลก็ไม่อาจหาข้อยุติได้ว่า ถ้าญี่ปุ่นบุกประเทศไทยตามการคาดคะเนแล้ว ประเทศไทยจะดำเนินการอย่างไร

* ในระยะแรกที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองอินโดจีนนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยืนยันที่จะดำเนินนโยบายต่อสู้กับทุกประเทศที่รุกรานประเทศไทย ดังหลักฐานที่ปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๘๔ ซึ่ง จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้แถลงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ความว่า

ข้าพเจ้าไม่เคยคิดว่า แม้รัฐบาลจะวางนโยบายไว้ว่า จะไม่ทำการรบจะพยายามทำศึกกับประเทศต่าง ๆ ทุกประเทศก็จักจำเป็นจะต้องคิดความภายในที่สุดคนนโยบายนั้นเป็นไปไม่ได้เราก็ควรจะมีคนนโยบายต่อสู้เพื่อป้องกันตัว ในกรณีนี้ผล ๒ อย่างคือ แพ้กับชนะ ถ้าแพ้เราก็ยังมีเกียรติศักดิ์ที่ต่อสู้ แม้จะเสียเอกราชก็ยังมีส่วนที่ต่อสู้ปรากฏในโลกต่อไป หากเราสู้ไปแล้วชนะเราก็ได้ทั้งเอกราชและความเป็นไทย ถ้าเราไม่สู้เสียเลยอย่างเช่น เคนมารก และอินโดจีนเราก็เสียทั้งชื่อเสียงและเอกราช คนไทยหลายคนพูดว่าถ้าจะอยู่ที่ขอให้อยู่เป็นไทย ถ้าจะอยู่อย่างเป็นทาสแล้วก็ไม่ใคร่สมัครอยู่

นับตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๔๘๔ เป็นต้นมาปรากฏว่าท่าทีของญี่ปุ่นในขณะนั้นมีแนวโน้มว่าจะสามารถขยับได้อิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกได้สำเร็จ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ญี่ปุ่นสามารถจมเรือปรินส์ออฟเวลด ซึ่งเป็นเรือรบที่มีประสิทธิภาพของอังกฤษได้เป็นผลสำเร็จ^๒

^๑ รายงานการประชุมครั้งพิเศษ วันพุธที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๘๔

^๒ ทวี บุญเกตุ "ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒" เบื้องแรกประชาธิปไตย หน้า ๔๘.

มีข้อสงสัยเกี่ยวกับในขณะนั้นที่ผู้ชุมนุมทำที่ว่าจะเป็นผู้ได้ชัยชนะต่ออังกฤษนั้น ท้าทายของ
จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่อสถานะการสงครามก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปค่าย คือ มีแนวโน้มว่า
ประเทศไทยควรจะเลือกเข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่น หลักฐานข้อนี้จะเห็นได้จากถ้อยแถลงของจอมพล
ป.พิบูลสงคราม ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๔ และวันที่ ๓
ธันวาคม ๒๔๘๔ ความว่า

รัฐบาลเป็นกลาง ประชาชนที่หัวญี่ปุ่น เรืองรบนั้นต้องรบแต่รบแล้วสู้เขาไม่ได้
แตกการที่จะสู้ตายทั้งชาติกันผมไม่รับรอง และตามประวัติศาสตร์ยังไม่เคยเห็น
ชาติใดสู้ตายทั้งชาติเดียว ยิ่งกว่าเรกเตอร์ของคนไทยเราแล้วสองถ้อยสั๊กกาว
หรือลงรูวจะแพแล้วเป็นไมเอา คุณเท่าไรก็ไม่อยู่ ต้นยิ่งกว่าเสียอีก เมื่อ
คราวกรณีอินโดจีนทางจังหวัดนครพนมมีทหารอยู่หนึ่งกองพัน ตำรวจพิเศษ และ
ยุวชนทหารอีก ฝรั่งเศสเอาเรือขลามุกเขือกพุ่งมาลำเดียว โทรเลขขอกำลัง
เพิ่มเติมแล้ว เรื่องขวัญใจไม่ได้เลย ในฐานะที่ผมเป็นผู้บัญชาการทหารของ
ชาวให้รัฐบาลทราบถึงความจริง

ในขณะนี้เราต้องเตรียมเทากับอยู่ในสถานะสงคราม ผมจะพูดให้ชัดแจ้งก็ลำบาก
ทางร้ายที่สุดก็คือถ้าการเจรจาต่ออเมริกาไม่ตกลง ญี่ปุ่นก็จะต้องทำอย่างหนึ่งอย่าง
ใด ถ้าไม่ทำตาม ญี่ปุ่นอาจทำได้หลายทางดังที่ได้เคยบอกไว้แล้ว ถ้าเป็นวิธี
เข้ามาไทยก็เป็นขอรอยที่สุดของเรา เราจะต้องพิจารณาว่าถ้าเป็นดังนั้นเราจะทำ
อย่างไร ถ้าเราสู้จะมีผลอย่างไร เรารบกับญี่ปุ่น อังกฤษไม่มาช่วยบ้านเมืองก็จะ
วอดวาย คณะราษฎรจะไม่มีที่อยู่ ต้องเสร็จขอแรก เขาชนะเราไม่ตายเขาก็
ต้องตั้งรัฐบาลใหม่ และจะต้องเป็นรัฐบาลตรงข้ามกับเรา เช่น พระยาเทพหัสดิน
เป็นคน ถารบเมื่อไรเราก็กู้บ้านเมืองก็แตก คณะราษฎรก็แตก แล้วแพควย ขอ
ที่เหลือกยังมีเกียรติศักดิ์ว่าเป็นนักสู้ แต่ใครจะสู้จนคนสุดท้าย หรือเลือกหยุดสุดท้าย
เป็นชวนเชื่อ แต่ไม่มีประเทศใดทำอย่างนั้นเลย นี่เป็นภัยที่รบกับญี่ปุ่น ฟัน ถารวม

กับอังกฤษรบกับญี่ปุ่นผมมันก็ทำนองเดียวกันคือ บ้านเมืองเราแตก เราตายไป
 แมวบ้านปลายนอังกฤษชนะเราก็แตกไปแล้ว ไทยอาจฟื้นไม่ไรพวกเรา นี่เป็น
 ปัญหาที่ต้องคิด ถ้าเราเข้ากับญี่ปุ่นเราจะไต่อะไรบ้าง เสียอะไรบ้าง เกยพุด
 กับเขาก็บอกว่า ถ้าเขากับเขา เขาชนะกินแดนเกาะจะไต่คืน ถ้าเราเข้ากับเขา
 ก็ยอมหนักเป็นเบาไปได้...ญี่ปุ่นเขาก็ให้เลือก จะสู้กับเขาก็ได้ ไม่สู้ก็ไม่ได้ ถ้าสู้
 จะเป็นอย่างไร เขากับเขาจะเป็นอย่างไร รัฐบาลควรทำไต่ทุกอย่างเพื่อความ
 ปลอดภัย

จากถ้อยแถลงของจอมพล ป.พิบูลสงคราม กังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่าง
 ไปจากนโยบายเป็นกลาง ซึ่งยืนยันที่จะต่อสู้กับทุก ๆ ชาติ แม้จะต้องสูญเสียเอกราชก็ตาม
 การที่นโยบายของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะจอมพล ป.
 พิบูลสงคราม เห็นเห็นว่าประเทศไทยจะต้องถูกญี่ปุ่นรุกรานแน่นอน เพราะการปฏิบัติการของ
 ญี่ปุ่นในขณะนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง และท่าทีของญี่ปุ่นในขณะนั้นก็เห็นอกว่าอังกฤษ
 ในขณะที่ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายบุก อังกฤษเพียงแต่ตั้งรับในดินแดนของตนเท่านั้น หลักฐานข้อนี้จะเห็น
 ได้จากถ้อยแถลงของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งกล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓
 ธันวาคม ๒๔๘๔ ความว่า

ถ้าพวกมันทางทหารผมไม่กลัวสิงคโปร์ อังกฤษไม่มาตีกรุงเทพฯ แต่ญี่ปุ่นมาตีกรุงเทพฯ
 แน่ ถ้าเป็นกลางไม่รบมันก็พิเศษ ตอนนั้นถ้าเราเข้ากับญี่ปุ่นรบอังกฤษ เราก็ระดม
 ทหารไปรักษาปากคลองเตยงานมัน รัฐบาลยังคงอยู่ในกรุงเทพฯ ทางแม่สอดแม่สาย
 มันมาไม่ได้ ที่สิงคโปร์มีทหารไม่ถึงแสน เรามีทหารแสนกับตำรวจควมมามันอยู่
 นอกจากนั้นพวกทหารอังกฤษที่ส่งมาตะวันออกก็พวกชั้นต่ำ ถ้าเข้ากับอังกฤษญี่ปุ่นก็ตอง
 ตีมาถึงกรุงเทพฯแน่ กองทัพอากาศมันยังสคอยู่^๒

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (ลับ) วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

๒ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี พิเศษ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ของประเทศไทยในภาวะก่อนสงครามนั้น เชื่อว่าจอมพล ป.พิบูลสงคราม คงจะต้องกำหนดแนวทางส่วนตัวไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่ไม่อาจเปิดเผยในขณะนั้นได้ ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ขุนสมหารทิศฤๅก็ รัฐมนตรีท่านหนึ่งได้เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมเกี่ยวกับการปฏิบัติของประเทศไทยว่า

การที่เราจะเข้ากับใครนั้นเมื่ออยู่ ๒ ทางคือ (๑) เราสมัครใจ และ (๒) ถูกบังคับ ถ้าเราเข้าวิธีถูกบังคับแล้วก็เห็นว่าเราพอมิทางพอจะพูดได้ ขอเสนอของขุนสมหารทิศฤๅก็ในครั้งนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ปฏิเสธที่จะเข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยสมัครใจ ซึ่งแสดงว่าหากประเทศไทยจะต้องเข้าร่วมกับฝ่ายใดนั้น ประเทศไทยจะต้องแสดงให้นานาประเทศเห็นว่าประเทศไทยปฏิบัติไปเพราะความจำเป็นบีบบังคับมิใช่เกิดจากความสมัครใจ

พฤติกรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในระยะปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้นมีแนวโน้มว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ดำเนินการตามหลักการที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือโดยความรู้สึกส่วนตัวนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม เชื่อแน่ว่าประเทศญี่ปุ่นจะต้องเป็นฝ่ายชนะ ดังนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๔ จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงได้กล่าวชี้แจงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีความโน้มเอียงว่าประเทศไทยควรจะร่วมมือกับญี่ปุ่น อาทิเช่น ยกตัวอย่างว่า ถ้าประเทศไทยเข้ากับญี่ปุ่นแล้วจะทำให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์น้อยและอาจจะไ้กินแดนที่สูญเสียไปกลับคืนมา แต่ในขณะเดียวกัน จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็ได้ติดต่อกับรัฐบาลอังกฤษโดยผ่านทางคริสตีย์ เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย เพื่อขอความร่วมมือจากอังกฤษในการต่อต้านญี่ปุ่น โดยขอให้รัฐบาลอังกฤษจัดหาเครื่องบินขับไล่มาให้ แต่ทางรัฐบาลอังกฤษก็แจ้งมาว่าไม่มีเครื่องบินให้ ดังนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงเสนอให้อังกฤษและไทยร่วมกันป้องกันภัยรุกรานของญี่ปุ่น โดยขอให้อังกฤษรักษาแหลมมลายูตั้งแต่เพชรบุรีลงไป เพราะมีทหารเรือที่ดี ส่วนไทยนั้นจะทุ่มเทกำลังด้านอินโดจีน ซึ่งคริสตีย์ก็เห็นชอบด้วย และโทรเลขแจ้งไปยังรัฐบาลอังกฤษ แต่ปรากฏว่าอังกฤษแจ้งมาว่า ไม่มีกำลังเพียงพอให้ไทยรักษาตัวเอง เขตแดนใต้อินโดจีนเป็นผู้

รักษา

วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นวันก่อนหน้าที่ยูเอ็นจะบุกประเทศไทยเพียง ๒ วัน
จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้รับรายงานจากทูตทหารเยอรมันประจำประเทศไทยว่า ยูเอ็น
กำลังเคลื่อนกำลังยานทะเลจีนใต้มุ่งสู่อ่าวไทย ถ้าหากจอมพล ป.พิบูลสงครามมีนโยบายต่อ
คานยูเอ็นอย่างจริงจัง ก็คงจะปรากฏหลักฐานการตั้งเตรียมการเพื่อต่อสู้ยูเอ็นในขณะนั้นบ้าง
แต่กลับปรากฏหลักฐานว่าจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เดินทางไปต่างจังหวัดเมื่อวันที่ ๗
ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยมอบหมายงานในหน้าที่นายกรัฐมนตรี แก่ พล.ต.ท. อุดูด อุดูดเกษจรัด
และมอบหมายงานในหน้าที่บัญชาการทหารสูงสุด แก่ พล.ท.มังกร พรหมโยธี^๑

พฤติกรรมดังกล่าวของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นการหลีกเลี่ยงการเผชิญ
ปัญหาโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ตามแผนที่วางไว้ ในขณะที่ยูเอ็นบุกประเทศไทย ถ้าหาก
จอมพล ป.พิบูลสงคราม อยู่ที่กรุงเทพฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม จะคงต่อสู้ ในข้อที่ไม่
สู้แน่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม คงปฏิบัติไม่ได้ เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้
แสดงให้เห็นต่อต่างประเทศและประชาชนคนไทยเห็นว่ารัฐบาลจะต่อสู้ทุกชาติที่รุกรานประเทศไทย
โดยเฉพาะพระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑
กันยายน ๒๕๕๔ นั้นเป็นหลักฐานที่แสดงว่าคนไทยทุกคนจะต่อสู้และชักชวนผู้ละเมิดความเป็น
กลางและรุกรานประเทศไทยในทุก ๆ วิธีทาง จอมพล ป.พิบูลสงคราม รู้ดีว่าประเทศไทย

^๑ หองสมุชพิบูลสงคราม, บันทึกเรื่องการป้องกันประเทศของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

^๒ ประยูร ภมรมนตรี, พลโท, ชีวิตรแมนดินของข้าพเจ้า หน้า ๕๕ - ๕๖.

^๓ "ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องให้พลตำรวจเอก อุดูด อุดูดเกษจรัด รัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้สำเร็จราชการแทนนายกรัฐมนตรี และตำแหน่งที่นายกรัฐมนตรี
มนตรีดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นนายกรัฐมนตรี", ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘, ภาค ๒, (๖ ธันวาคม
๒๕๕๔) หน้า ๒๕๕๗.

ไม่มีทางชนะญี่ปุ่นได้อย่างเด็ดขาด ดังนั้นทางที่ที่ดีที่สุดขณะนั้นก็คือสร้างสถานะการณ์ให้เห็นว่า ประเทศไทยถูกญี่ปุ่นบีบบังคับ ซึ่งเป็น การแสดงให้ เห็นว่า การที่ไทยจะเข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่นนั้น เป็นไปเพราะถูกบีบบังคับซึ่งจะทำให้ได้รับความเห็นใจจากต่างชาติ

วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๔ ญี่ปุ่นได้โจมตีอ่าวเพิร์ล ฮาร์เบอร์ ซึ่งเป็นฐานทัพเรือที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา คำนวมหาสมุทรแปซิฟิก อันเป็นต้นเหตุให้สหรัฐอเมริกาประกาศเข้าสู่ สงครามกับเยอรมันและในวันเดียวกันนี้เอง เหตุการณ์ที่รัฐบาลไทยหัวนวิกก็มาถึง เพราะ ฝ่ายญี่ปุ่นได้ส่งตัวแทนซึ่งประกอบด้วย เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น และทูตทหารทั้ง Staff ยื่น บัญชีก่อรัฐบาลไทยขอคืนที่พำนักในประเทศไทยเพื่อไปโจมตีอังกฤษ พร้อมทั้งแจ้งว่าญี่ปุ่นได้ ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาแล้ว ซึ่งญี่ปุ่นจะเข้าโจมตีอังกฤษและอเมริกาพร้อมกัน จึงขออย่าให้ไทยชักชวน โดยญี่ปุ่นรับรองว่าจะไม่มาทำลายอธิปไตยของไทย เพียงแต่จะขอ ผ่านทางกรุงเทพฯ และเมืองท่าบางเมืองที่จำเป็นทางทหารเท่านั้น พร้อมทั้งขอให้ฝ่ายไทย คอบภายในเวลา ๒.๐๐ น. ดังนั้นเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ ถึง ๒๑.๐๐ น. หลวงอดุลเดชจรัส ซึ่งรักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงสั่งการให้ นายทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี คิดคยเชิญรัฐมนตรีมาประชุมด่วน การประชุมคณะรัฐมนตรีได้เริ่มขึ้นเมื่อเวลาประมาณ ๑.๐๕ น. ของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมดังต่อไปนี้ คือ

- ๑. นายพลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ๒. นายพลเรือโทมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ๓. นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ) วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

เรื่องประเทศไทยถูกญี่ปุ่นรุกรานและการเจรจาทำความตกลง

๒ ทวี บุญยเกตุ, "ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยระหว่าง สงครามโลกครั้งที่ ๒", (จากดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ หน้า ๑๕๓)

๔. นายสงบ จุฑะเทมีย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
๕. นายภิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๖. นายวิจิตร วิจิตรวาทการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๗. พ.อ. เกา เพ็ชรเลิศ บริรักษ์พิสุทธิ์จิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
๘. นายอุทัย แสงมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
๙. นายพลตรี มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
๑๐. หม่อมหลวงเกษ สนิทวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร
๑๑. นายพันตรีวิลาศ ไอลานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
๑๒. นายพันตรีชวง เสงศักดิ์สงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๓. นายโปร่ง สภาหาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๔. นายนาวาเอกถวัลย์ ช่างนาวาสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๑๕. นายพันเอก ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรี
๑๖. นายนาวาตรีพิชิต เกียรติศักดิ์พิชิต รัฐมนตรี
๑๗. นายพลตรี มิน นาวาวิจิตร รัฐมนตรี
๑๘. นายนาวาเอก เทียร เก่งระดมยิง รัฐมนตรี
๑๙. นายพันเอกเพียร สฤษดิ์มุกข์ศิลป์ปิริยะโยธิน รัฐมนตรี
๒๐. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยากร ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี
๒๑. นายทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- รัฐมนตรีที่ติดราชการมิได้เข้าร่วมประชุม ได้แก่
๑. จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี
๒. นายพันตรี ควาง อภัยวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
๓. นายพลเรือตรีจรรยา รัตนกุลเสรี เรืองฤทธิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๔. นายพลเรือโท สิ้นธุ กมนาวิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๕. นายนาวาเอกสังวร สุวรรณชีพ รัฐมนตรี

พล.ต.ต. อุดม อุดมเกษรวิสัยกิจแจ้งให้ประชุมที่ทราบเรื่องบันทึกที่ผู้แทนรัฐบาลผู้แทน
เสนอต่อรัฐบาลไทย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ นายปรีดี พนมยงค์ นายคึกฤทธิ์ ปราโมช และ
พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร เป็นตัวแทนไปแจ้งแก่ตัวแทนรัฐบาลผู้แทนขอขากลับไป
เป็นเวลา ๕.๐๐ น. เพื่อรอนายกรัฐมนตรี เพราะอำนาจการบังคับบัญชาทางทหารอยู่ที่ผู้บัญชา
การทหารสูงสุดเพียงผู้เดียว ฝ่ายผู้แทนไม่ได้ตอบรับหรือตอบปฏิเสธ แต่อ้างว่าการติดต่อเพื่อแจ้ง
ข่าวให้รัฐบาลผู้แทนทราบนั้นเป็นไปลำบาก ซึ่งฝ่ายไทยก็แจ้งว่าจะพยายามให้การติดต่อสะดวกที่สุด
ขอให้ฝ่ายผู้แทนยับยั้งการยกทหารเข้ามาเสียก่อน

ภายหลังจากที่ผู้แทนไทยกลับเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้ปรึกษาหารือกันอีกครั้งหนึ่ง
และเห็นว่านายกรัฐมนตรีอาจจะกลับมาไม่ทันเวลา ๕.๐๐ น. จึงขอให้ผู้แทนไทยไปพบฝ่ายผู้แทนอีก
ครั้งหนึ่ง เพื่อขอขากลับให้ผู้แทนรองเห็นว่านายกรัฐมนตรีจะกลับ และย้ำว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวง
กลาโหมไม่มีอำนาจที่จะสั่งการทหารลงอย่างใด อำนาจสั่งการบังคับบัญชาทางทหารอยู่ที่นาย
กรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่ผู้แทนก็ยืนยันที่จะให้ฝ่ายไทยสั่งทหารมิให้ต่อสู้กับทหาร
ผู้แทน

จากการคำนวณระยะเวลาการเดินทางกลับของนายกรัฐมนตรีนั้น คณะรัฐมนตรีเห็นว่า
ว่า นายกรัฐมนตรีคงจะเข้าร่วมประชุมได้หลังจาก ๘.๐๐ น.ไปแล้ว เพื่อเป็นการรวดเร็ว
คณะรัฐมนตรีมีมติให้นายพลอากาศตรี มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ ออกเดินทางไปพบนาย
กรัฐมนตรี เพื่อเดารายละเอียดเหตุการณ์ให้นายกรัฐมนตรีรับทราบในระหว่างทาง พร้อมกับส่ง
นายพันเอก ประยูร ภมรมนตรี นายวนิช ปานะนนท์ และนายจิตตะเสน บัญจะ ไปเจรจาขอ
เลื่อนเวลาอีกเป็นครั้งที่ ๓ แต่ปรากฏว่าการเจรจาไม่เป็นผล เพราะขณะที่คณะรัฐมนตรีกำลัง

รอฟังผลการเจรจาของผู้แทนญี่ปุ่น ก็ได้รับรายงานว่าญี่ปุ่นลำเลียงทหารขึ้นที่สงขลา ปัตตานี และเริ่มมีการปะทะกันระหว่างไทยกับทหารญี่ปุ่นที่ปากน้ำสมุทรปราการ พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส จึงมีคำสั่งให้ปิดถนนสายสมุทรปราการ - กรุงเทพฯ พร้อมทั้งสั่งการในค่านต่าง ๆ ดังนี้

- ๑. กองทัพเรือสั่งเรือต่าง ๆ ให้เตรียมพร้อมไว้เท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ เมื่อรับคำสั่ง
- ๒. ทางตำรวจได้สั่งเข้มกำลังกุ่มชนญี่ปุ่นไม่ให้ออกจากบ้านโดยเด็ดขาด ส่วน คนแก่และ เด็กญี่ปุ่นที่จะอพยพลง เรือนั้น ใ้คนดูแลและให้ตำรวจให้ความอารักขาด้วย
- ๓. ไปปลิวต่าง ๆ ที่พวกญี่ปุ่นจับกุมพชน ทางกรมตำรวจได้สั่งให้ระงับการแจกจ่าย โดยเด็ดขาด

* ความวุ่นวายปั่นป่วนภายในคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการเจรจาขอเลื่อนเวลา กับฝ่ายผู้แทน ญี่ปุ่นเพื่อรอการกลับมาของนายกรัฐมนตรีนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า คณะรัฐมนตรีได้มอบอำนาจ เด็ดขาดในการปกครองประเทศให้แก่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม แต่เพียงผู้เดียว ทั้ง ๆ ที่ประเทศ กำลังตกอยู่ในความเป็นความตาย ก็ยังไม่มีรัฐมนตรีท่านใดแก้ปัญหาที่นอกเหนือไปจากการรอ นายกรัฐมนตรี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะบรรดารัฐมนตรีทั้งหลายเคยชินต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ของนายกรัฐมนตรีเท่านั้น

วันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นวันที่ผู้แทนญี่ปุ่นยื่นบันทึกขอเคินผ่านประเทศไทย นั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม กับคณะกำลังพำนักอยู่ที่วัดฆานนกร (อำเภอหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี) และได้รับโทรเลขจาก พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส เมื่อเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. จึงได้ประชุม ร่วมกับ พลโท จีระ วิชิตสงคราม พล.ต.จรรยา รัตนกุลเสวี เริงฤทธิ์ และผู้บังคับบัญชาชั้นผู้ใหญ่ ในกองทัพเรือ จากนั้นก็รีบเดินทางกลับสู่กรุงเทพฯ ใ้พบกับ พล.อ.ต.มณี มหาสันตะเวช เวชยันต์รังสฤษฎ์ ที่หินกอง จังหวัดสระบุรี ในตอนสว่าง

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ อ. พิบูลสงคราม, จอมพล ป.พิบูลสงคราม เล่ม ๓ หน้า ๒๒๓ - ๒๒๔.

เวลา ๖.๕๐ น. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีก ๓ ท่านกับ นายพันตรี กวาง
 อกัยวงศ์ นายพลตรีจัญญ รัตนกุลเสวี เรืองฤทธิ์ นายพลเรือโท สินธุ์ กมลนาวัน ได้เข้า
 ผู้ประชุมคณะรัฐมนตรี พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส โสวัจนเจตบุตรกรรณต่าง ๆ ให้นายก
 รัฐมนตรีรับทราบ พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นว่า

ในการที่เขาขึ้นค่าชาคาเขาเช่นนี้ เราสมควรจะผ่อนผันหรือไม่นั้นก็เป็นอันน่าจะคิดดู
 ว่า เมื่อเขาไม่กลัวอเมริกา และไม่กลัวอังกฤษแล้ว สำหรับเรานั้นจะเป็นอย่างไร
 จริงอยู่เรามีกำลังทหาร แต่การรบนั้นหมายความว่า เราจะรบไคตามกำลังความ
 สามารถของกองทัพไทย แต่อย่างไรก็ดี เมื่อไคละเนื้องกำลังและเรายุคถูกยุบลด
 เกล็ดแล้ว ไครบไคสามารถจะช่วยเหลือเราไคเช่นนี้ ก็คล้าย ๆ กับที่เรียกวายอมผู้ไปจน
 กระทั่งถึงวาระสุดท้าย

ส่วน นายปรีดี พนมยงค์ ได้เสนอความคิดเห็นว่า "สำหรับผมนั้นขออภิปราย
 ว่า เวลานั้นเป็นเหตุการณ์สำคัญแล้ว ถือว่าเป็นโชคชตาอันสำคัญของประเทศ เพราะฉะนั้น
 จะตกลงอย่างไรนั้นไม่มีข้อขัดข้อง แต่ขอให้อภิปรายให้เห็นทั้ง เหตุและผลเสียก่อนก่อนที่เรา
 จะวินิจฉัยลงไป"^๒

แต่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม มีความเห็นว่าควรระคักสติลงไปว่าจะให้รบหรือจะ
 ให้หยุด โดยให้เหตุผลว่า "เราจะให้รบต่อไปหรือจะให้หยุด เพราะที่เราผูกกันอยู่ทุก ๆ
 วินาทีนั้นคนต้องตาย เราจะให้หยุดหรือจะให้รบต่อไป ส่วนเรื่องอื่นนั้นไว้พูดทีหลัง"

พล.ท.มังกร พรหมโยธี เสนอว่า แล้วแต่การตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี
 จอมพล. ป.พิบูลสงคราม ก็ค่านาว่าต้องเป็นมติของที่ประชุมว่าจะให้รบหรืออย่างไร

^๑ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ) วันจันทร์ที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

^๒ ผู้ เรืองเดียวกัน

^๓ ผู้ เรืองเดียวกัน

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส จึงเสนอว่าเท่าที่ไต่กริชารัฐมนตรีบางคนแล้ว เห็นว่ามีทาง
 เกี่ยวคือของผอนปนไปคามสมควรและต้องสั่งหยุดยั้งแสดงว่าฝ่ายไทยจะต้องเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่น
 เพื่อหลีกเลี่ยงการรบ ซึ่งคงจะตรงกับแนวความคิดของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เพราะ
 จอมพล ป.พิบูลสงคราม เคยกล่าวถึงเรื่องการรบระหว่างไทยกับญี่ปุ่นว่าไทยไม่มีทางสู้ญี่ปุ่นได้
 และถ้าอังกฤษไม่เข้ามาช่วยบ้านเมืองก็จะวอดวาย และสถานภาพของประเทศไทยในขณะนั้น
 ตกอยู่ในสภาพที่ต้องช่วยเหลือตัวเองด้วยกันทั้งนั้น

ในที่สภาคณะรัฐมนตรีมีมติให้สั่งหยุดยั้งเมื่อเวลา ๗.๓๐ น. ต่อมาเวลา ๗.๕๕ น.
 จอมพล ป.พิบูลสงคราม พร้อมด้วย นายคิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
 ประเทศ จึงออกไปเจรจากับผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่น เวลาประมาณ ๘.๕๕ น. จอมพล ป.พิบูล
 สงคราม และ นายคิเรก ชัยนาม จึงกลับเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีและแจ้งให้คณะรัฐมนตรี
 ทราบข้อความที่ได้เจรจากับฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งสรุปใจความว่าญี่ปุ่นต้องการจะเดินทางไปมลายูและ
 พม่าจึงจำเป็นต้องผ่านประเทศไทย ฉะนั้นจึงขอความสะดวกในการเดินทางประเทศไทย พร้อม
 ทั้งยื่นขอเสนอ ๔ แบบให้ไทยเลือกปฏิบัติ

แบบที่ ๑

๑. ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยจะทำสัมพันธไมตรีในทางธุรกรรมและป้องกันตัว
 รวมกัน
๒. ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือกับประเทศญี่ปุ่นในทางทหารเท่าที่จำเป็นตาม
 ที่กล่าวในข้อ ๑ (รวมทั้งการอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทางผ่านประเทศไทย และอำนวยความสะดวก
 เท่าที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อให้การเดินทางผ่านนั้นทำนองเดียวกันกับการที่จะปฏิบัติการอย่างหนึ่ง
 อย่างไม่ให้มีการปะทะซึ่งกันและกันอันอาจจะเกิดขึ้นได้ในระหว่างกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย)

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ), วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

๓. รายละเอียดแห่งการปฏิบัติตามข้อ ๑ และข้อ ๒ ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะได้ทำตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งสองประเทศ

๔. ญี่ปุ่นจะให้ประกันความเอกราช อธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับความเคารพ และประเทศญี่ปุ่นจะร่วมมือกับประเทศไทยในการที่จะเอาคืนแดนที่เสียไปคืนมา

แบบที่ ๒

๑. ประเทศไทยจะเข้าในกติกาสัญญาไตรภาคี นับตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน ค.ศ.

๑๙๕๐

๒. ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และให้ความสะดวกที่จำเป็นทุกประการในการที่จะผ่านไปนั้น ทั้งจะได้จัดการทันทีเพื่อป้องกันการปะทะกันใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นไคร่หว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารไทย

๓. รายละเอียดการปฏิบัติตาม วรรก (๑) และ (๒) ข้างบนนี้ให้ทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่แห่งประเทศทั้งสอง

๔. ญี่ปุ่นจะให้ประกันว่าเอกราชอธิปไตยและเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับความเคารพและจะร่วมมือกับประเทศไทยในการเอาคืนแดนซึ่งประเทศไทยได้เสียไปคืนมา

๕. ความตกลงกันนี้ให้ยืนยันกันภายหลัง โดยเอกสารเป็นพิธีระหว่างรัฐบาลของประเทศทั้งสอง

แบบที่ ๓

เพื่อที่จะปฏิบัติให้ลุล่วงสถานะการอันริบควนในเอเชียตะวันออก ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่นตามที่จำเป็นเพื่อการนั้น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และการให้ความสะดวกทุกอย่างที่จำเป็นแก่การที่จะผ่านไปนั้น ทั้งการจัดการโดยทันที เพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดการปะทะชนระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารไทย

รายการปฏิบัติตามวรรกอนี้ให้ทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของประเทศทั้งสอง

แบบที่ ๔

ประเทศไทย ญี่ปุ่นร่วมกันว่าจะป้องกันประเทศร่วมกัน มี ๓ อย่างคือ อีกหนึ่งให้เข้าไต่รภาคี อีกอันหนึ่งให้ทำความตกลง ทำสัมพันธไมตรีทั้งการรุกและการป้องกันประเทศไทยร่วมกัน ส่วนข้ออื่น ๆ ข้อตกลงในเรื่องการร่วมมือทางทหารเหมือนกัน

ภายหลังจากการอภิปรายถึงเหตุและผลแล้ว ที่ประชุมจึงมีมติให้ร่างขอเสนอใหม่ โดยเอาแบบ ๓ รวมกับแบบ ๔ แล้วมอบให้ นายวินิช ปานะนนท์ ไปเจรจา ปรากฏว่าญี่ปุ่นยินยอมปฏิบัติตามข้อเสนอของฝ่ายไทย ดังนั้นผู้แทนรัฐบาลไทย และรัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มีการลงนามในสัญญาซึ่งฝ่ายไทยเป็นผู้ร่าง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Copy

The under signed, duly authorised by their respective Governments, agree as follows:

1. In order to cope with the urgent situation in the East Asia, Thailand shall give to Japan the permission of passage by the Japanese for us through the Thai territory and giving of all necessary facilities for the said passage as well as immediate execution of measures to avoid every possible conflict with the Thai forces
2. The particulars for the execution of the precedent paragraph shall be agreed up on between military authorities of the two countries.
3. Japan shall guarantee that the independence, sovereignty and honour of Thailand be respected.

Done, in duplicate, at Bangkok on the 8th December 1941.

Sd. Direk Jainam

The Thai Minister for Foreign Affairs.

Sd. T. Tsubokami

The Japan Ambassador.

สำเนา

ผู้ลงนามข้างท้ายนี้ ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องแล้วจากรัฐบาลของตน ตกลง
กันดังต่อไปนี้

๑. เพื่อจะจัดการกับสถานะการณ์เร่งด่วนในเอเชียตะวันออกเฉียง ประเทศไทยจะ
อนุญาตให้กองทหารญี่ปุ่นผ่านดินแดนของประเทศไทยไปได้ และจะให้ความสะดวกทุกอย่างที่
จำเป็นเพื่อการผ่านดังกล่าว ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ โดยทันทีเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็น
ปฏิปักษ์ต่อกันทุกอย่างอันจะเกิดขึ้นไกระหว่างกองกำลังทหารของญี่ปุ่นกับกองกำลังทหารของไทย

๒. รายละเอียดเพื่อการปฏิบัติตามวรรคแรก จะต้องตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่าย
ทหารของทั้งสองประเทศ

๓. ประเทศญี่ปุ่นให้ประกันว่า เภรราช อธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะ
ได้รับความเคารพ

ทำไว้สองชุด ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๑๙๔๑

ลงชื่อ คิ เรก ชัยนาม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายไทย

ลงชื่อ ท. ทสุโมกะมิ

เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น

หลังจากนั้นรัฐบาลก็ได้มอบหมายให้กรมโฆษณาการ แดงการณเกี่ยวกับการตัดสินใจ
ใจของรัฐบาล ในการทำความตกลงกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๑ ถึงรายละเอียดต่อไปนี้

แดงการณ

กัยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๑ ตั้งแต่เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. กองทหารญี่ปุ่น
ได้เข้าสู่ประเทศไทยโดยทางทะเลในเขตจังหวัดสงขลา ปัตตานี ประจวบคีรีขันธ์ นครศรี
ธรรมราช สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) และบางปู ส่วนทางบกได้เข้ามาทางจังหวัดพระตะบอง

และพิบูลสงคราม เกือบทุกแห่งทหารตำรวจไทยได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง

หนึ่ง ในเวลาเดียวกันก็ได้มีข่าวจากต่างประเทศว่า กองทัพเรือญี่ปุ่นได้เข้าโจมตี เกาะฮาวาย และฟิลิปปินส์ของสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารขึ้นที่โลกาบางในเขตมลายูของอังกฤษ และได้เข้าโจมตีสิงคโปร์โดยเครื่องบินอย่างหนัก

ในเรื่องนี้เองอัครราชทูตญี่ปุ่นได้มาที่ท่าเนียบนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลา ๒๒.๓๐ น. ได้ชี้แจงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่า ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่มีคำชี้แจงว่าไทยเป็นสัตรู หากแต่มีความจำเป็นต้องขอคืนผานอาณาเขตไทย

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พิจารณาปรึกษากันโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งสองนี้เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ แม้ประเทศไทยได้พยายามจนสุดกำลังก็ไม่สามารถจะหนีเหตุการณ์อันนี้ได้ และเนื่องจากสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การที่จะต่อสู้กันต่อไปก็จะเป็นการเสียเลือดเนื้อชาวไทยโดยไม่สำเร็จประโยชน์ จึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเสนอของรัฐบาลญี่ปุ่นและยับยั้งแก้ไขในทางการเดินทัพของญี่ปุ่น โดยได้รับคำสั่งจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะเคารพเอกราช อธิปไตย และเกียรติศักดิ์ของไทย ภัยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ตกลงให้เดินทัพแก่ญี่ปุ่น และการต่อสู้ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็ให้หยุดลง

ขอให้ประชาชนไทยจงระงับความก่นแค้น และพยายามประกอบกิจการงานไปตามเดิม รัฐบาลจะพยายามอย่างสูงสุดในข้อที่จะให้เหตุการณ์ทั้งหลายอันจากหนักเป็นเบาให้มากที่สุดที่จะทำได้ ขอให้ประชาชนชาวไทยจงรักษาความสงบ และฟังคำสั่งของรัฐบาลทุกประการ

กรมโฆษณาการ

๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

การตัดสินใจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการยินยอมให้ญี่ปุ่นคืนที่พม่าในประเทศไทยนั้น เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับเหตุการณ์ในขณะนั้นเพราะประเทศไทยตกอยู่ในฐานะที่ต้องช่วยตัวเอง ทั้งอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ต่างก็ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือ ถ้าหากอังกฤษและอเมริกามีกำลังเพียงพอส่งมาช่วยประเทศไทยต่อสถานการณ์รุกรานของญี่ปุ่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม อาจจะต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นอย่างจริงจังเพื่อรักษานโยบายเป็นกลางอย่างเคร่งครัดตามที่แถลงไว้ แต่เมื่อประเทศไทยตกอยู่ในสภาพที่ต้องช่วยตัวเอง จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะต้องเลือกปฏิบัติในทางรักษามลประโยชน์ของรัฐบาลและประเทศชาติไว้เป็นอันดับแรก

ถ้าสมมติว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีนโยบายที่จะต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเด็ดเดี่ยวและจริงจัง ประเทศไทยก็จะต้องทำสงครามกับญี่ปุ่น ถ้าเป็นเช่นนั้นผลของสงครามจะเป็นอย่างไร ญี่ปุ่นจะคงโจมตีประเทศไทยอย่างรุนแรงเพื่อใช้เป็นทางผ่านไปตีอังกฤษ ประเทศไทยก็จะคงต่อต้านอย่างสุดกำลังความสามารถเพื่อปกป้องเอกราชและอธิปไตยไว้ เมื่อประเทศไทยตกเป็นสนามรบ สิ่งที่จะได้รับก็คือความพินาศทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนเรื่องชัยชนะนั้นเป็นเรื่องที่ไม่อาจเป็นไปได้ แม้แต่ฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกาที่เพิร์ธฮาเบอร์ ญี่ปุ่นยังสามารถโจมตีได้ในเวลาอันรวดเร็ว แม้เป็นเช่นนั้นประเทศไทยก็ไม่ควรที่จะเสี่ยงในการตัดสินใจสงครามกับญี่ปุ่น เพราะถ้าประเทศไทยพ่ายแพ้แก่ญี่ปุ่นแล้วก็จะเป็นเป็นการยากที่จะกู้เอกราชกลับคืนมาได้

๑. มูลเหตุแห่งการสงครามระหว่างไทยกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ภายหลังการเซ็นสัญญายินยอมให้ญี่ปุ่นคืนที่พม่าในประเทศไทยแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินนโยบายรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับญี่ปุ่นโดยขอรับรองให้คนไทยทุกคนเป็นมิตรกับคนญี่ปุ่นเท่าที่จะทำได้ ตามหลักที่ว่า "หวานอมขมกลืน" พร้อมทั้งขอรับรองให้บรรดาข้าราชการทั้งหลายไปคบกับบัณฑิตใหญ่จักหักใจพยายามปฏิบัติผ่อนผันผ่อนผันยาวกับญี่ปุ่นเท่าที่จะทำได้ โดยขอให้ยอมรับเหตุการณ์เมื่อมีภัยมากก็ต้องสู้ ยิ้มเข้าใส่ แต่

ไม่ไข่ม้อย่างบ้า

ทางฝ่ายญี่ปุ่นนั้น ถึงแม้ประเทศไทยจะปฏิบัติโอนผ่อนตามความประสงค์แล้วก็ตาม ญี่ปุ่นก็มิได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ คือ ญี่ปุ่นจะเคารพเอกราชและอธิปไตยของชาติไทย เพราะปรากฏว่าบรรดาทหารญี่ปุ่นในบังคับจับเจ้าหน้าที่ศุลกากรของไทยเพื่อกดล้างสินค้าเข้า ยึดสถานที่ราชการและสาธารณะหลายแห่งโดยพลการ มีการเกาะกระแสรานประชาชนตาม ทองถนนหลวง เข้ายึดโรงงานและห้องสรรพสินค้าทั้งของไทยและของต่างชาติ มีการบังคับใช้ขบวนรถไฟลำเลียงทหาร^๒ โดยเฉพาะที่จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ทหารญี่ปุ่นได้ควบคุม ตำรวจและข้าหลวง รวมทั้งประพดัตินเกะกะเกเร หลวงอดุล อดุลเดชจรัส จึงสั่งให้ตำรวจ ดำเนินการปราบปรามซึ่งมีผลทำให้ทหารญี่ปุ่นตายไป ๖ คน^๓

พฤติกรรมดังกล่าว ของญี่ปุ่นทำให้สถานะการณ์ของประเทศไทยตกอยู่ในภาวะคับขันตลอดมา ทั้ง ๆ ที่คาดการณ์ว่าเมื่อไทยทำสัญญายินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยแล้ว สถานะการณ์ของประเทศไทยคงจะดีขึ้น

ส่วนจอมพล ป.พิบูลสงคราม นั้นมีความเห็นว่า เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมกับญี่ปุ่นแล้วก็ควรจะร่วมมือให้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อให้ญี่ปุ่นเห็นใจประเทศไทย พร้อมทั้งชี้แจงต่อที่ประชุม คณะรัฐมนตรีถึงจุดประสงค์ของญี่ปุ่นที่ต้องการให้ประเทศไทยร่วมมือทางทหาร (Military Co-operation) กับญี่ปุ่น ข้อเสนอและความคิดเห็นของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ดังกล่าวได้รับการคัดค้านจากหลวงประดิษฐมนูธรรม และหลวงอดุล อดุลเดชจรัส จึงรายละเอียดต่อไป

หลวงประดิษฐมนูธรรมได้แสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ในกรณีที่ประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือทางทหารกับญี่ปุ่นมีสาระสำคัญดังนี้

^๑ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี พิเศษ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

^๒ อ. พิบูลสงคราม, จอมพล ป.พิบูลสงคราม เล่ม ๒, หน้า ๓๐๓.

^๓ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีพิเศษ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

ที่ฉันจะพูดต่อไป ขอให้อ่าน ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองฉันคนหนึ่งได้มีส่วนทำตั้งแต่คนเหมือนกัน ซึ่งทุกคนก็ยอมรับแล้ว ความรักชาติ ฉันก็ไม่ยอมที่จะให้ใครยิงไปความน้อยเท่า ๆ กัน เพราะฉะนั้นขอให้ฉันได้พูดแต่ฉันจะเป็นอันตรายฉันก็ไม่ว่าในการที่ฉันได้แสดงความคิดเห็นมาตั้งแต่คนหรืออะไรฉันได้ไปหาชาวอังกฤษ หรืออะไรฉันมุ่งแต่ชาติไทย ที่นี้ประมวลเหตุการณ์ทางการเมืองที่เราได้พิจารณากันนั้น มันก็มีทั้งสองเสียง บางเสียงที่ว่าฉันจะชนะก็มี บางเสียงที่ว่าอังกฤษจะชนะก็มี มีทั้งสองเสียงด้วยกัน เมื่อวันนั้นเราตกลงไปในทางที่เห็นว่าเมื่อไม่มีทางรบแล้ว เราก็เลือกเอาทางเบาที่สุด และในวันนั้นฉันก็ได้พูดแล้ว บอกว่าในการที่เราไม่รบกับญี่ปุ่นแล้ว ต่อมาเราจะไปรบกับอีกฝ่ายหนึ่งนั้นก็รู้สึกละอายจะเป็นการเสียชื่อเสียงเหมือนกัน ขอหารือใหม่ประเด็นอยู่ที่ตรงไหน ถ้าประเด็นอยู่ที่เกียรติยศของชาติ จะเสียเกียรติยศทั้งชนทั้งดอง คือที่แรกเราไม่รบ ที่หลังเรารบ เรากลับไปกลับมาฉันคิดว่าจะเสียด้วยกันทั้งชนทั้งสองเพราะฉะนั้นมีทางใดบางที่จะให้ญี่ปุ่นปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงไว้ และเมื่อเขาไม่ปฏิบัติตามเขาเองก็ต้องเป็นฝ่ายผิด เราควรพยายามทำให้เป็นไปตามข้อที่ตกลงกัน นี้เป็นความเห็นของฉัน แต่ส่วนที่จะตกลงกันอย่างไรฉันก็ไม่ทราบ ฉันก็ถือว่าฉันเป็นคนหนึ่งที่ได้ออกมาเปลี่ยนแปลงการปกครองมา ก็มุ่งหวังที่จะให้ชาติบ้านเมืองเจริญ สำหรับครั้งนี้เป็นครั้งสำคัญที่สุดสำหรับชื่อเสียงของประเทศและคณะรัฐบาลด้วย ถ้าเราหวาดกลัวไปเลยเป็นพวกเดียวกับเขา อย่ายุคถึงผลแห่งสงครามจะเป็นอย่างไรเลย เพราะคงทราบด้วยกันทั้งนั้น หนทางที่ดีที่สุดเราจะทำได้ในเวลาอัน เราจะมีทางให้เขาปฏิบัติอย่างไรตามข้อสัญญา

หลวงอดุล อดุลเดชจรัส ได้กล่าวที่คณการเข้าร่วมทางทหารกับฝ่ายญี่ปุ่น และได้กล่าวสนับสนุนแนวความคิดของหลวงประดิษฐมนูธรรม ความว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี พิเศษ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

อย่างที่คุณหลวงประจักษ์ศิลปาคม เมื่อคุณก็เห็นด้วย หากว่าเขาไต่ถามคุณขึ้นไป ตามที่ใดตกลงในข้อสัญญา คณะกรรมการที่ไต่ถามไปนั้นก็พยายามที่จะฉวย ประจักษ์ประทั้งข้อสัญญาต่าง ๆ ก็ตกลงกันแล้ว^๑

พล.ต.ร. อนันต์ พูลสงคราม ได้เขียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของญี่ปุ่นว่า ได้เริ่มบีบบังคับ รัฐบาลตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๔ โดยกล่าวว่า ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๔ นั้น ฝ่าย ญี่ปุ่นซึ่งประกอบด้วยเอกอัครราชทูตโทสุโมกามิ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้เข้าพบ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่วังสวนกุหลาบในตอนบ่าย ขอเปลี่ยนแปลงสัญญาที่ใดตกลงไว้เดิม โดยให้ประเทศไทย ทำสัญญาร่วมมือทางทหารและประกาศสงครามต่ออังกฤษ อเมริกา โดยอ้างว่าประเทศไทยยัง ไม่มีข้อมุกพันธุสัญญาใด ๆ กับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ขอผลัดผ่อนเพื่อนำ ไปปรึกษาคณะรัฐมนตรีในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔^๒

การที่เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นและเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเข้าพบจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๔ นั้น จะเจรจาตกลงกันอย่างไรนั้นไม่อาจทราบข้อเท็จจริงได้ แต่ หลักฐานจากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ นั้น ปรากฏว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แสดงความเห็นต่อที่ประชุมว่าประเทศไทยควรจะทำร่วมมือกับญี่ปุ่นเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งได้รับการคัดค้านจากหลวงประจักษ์ศิลปาคมและหลวงอดุล อดุลเดชจรัส จึงได้กล่าว มาแล้ว

ในที่สุดรัฐบาลก็ได้ตกลงทำสัญญาร่วมมือทางทหารกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ และต่อมาในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ก็ได้มีการเซ็นสัญญาให้ความร่วมมือระหว่าง ไทยกับญี่ปุ่นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร^๒ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

^๑ เรื่องเดียวกัน

^๒ อ. พิบูลสงคราม, จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม ๒, หน้า ๓๑๗ - ๓๑๘.

คำแปล

กติกาสัญญาพันธไมตรี
ระหว่าง
ประเทศไทย กับ ประเทศญี่ปุ่น

รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทย และรัฐบาล สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งประเทศญี่ปุ่น เชื่อตระหนักว่าการสถาปนาระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จะประสิทธิผลความไม่พลุกยในวง เขตนี้ และเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นในอันจะยังสันติภาพแห่งโลกให้คืนดี และมั่นคงแข็งแรงและมีเจตนาตระหนักแน่วแน่ที่จะกำจัดภัยอันตรายร้าย ซึ่ง เป็นอุปสรรคต่อความมุ่งหมายนี้เสียให้สิ้นเชิง จึงได้ทำความตกลงเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยสถาปนาสัมพันธไมตรีระหว่างกันและกัน ตามมูลฐานที่ต่างฝ่ายต่างเคารพเอกราชและอธิปไตยซึ่งกันและกัน

ข้อ ๒

ในกรณีประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศไทยอยู่ในการขัดกันทางอาวุธกับประเทศภายนอกจะเป็นประเทศเดียวหรือหลายประเทศก็ตาม ประเทศไทยหรือประเทศญี่ปุ่นจะเข้าข้างภาคีอีก

"ประกาศใช้กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ (๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔), หน้า ๑๘๒๔ - ๑๘๒๘.

ฝ่ายหนึ่งในฐานะพันธมิตรทันที และจะให้ความช่วยเหลือแก่ภาคีนั้นด้วยบรรดาปัจจัยของตนใน
 ทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร

ข้อ ๓

รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อ ๒ จะได้กำหนดด้วยความตกลงร่วมกัน
 ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ แห่งประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

ข้อ ๔

ในกรณีสงครามซึ่งกระทำร่วมกัน ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยรับรองว่า จะไม่ทำ
 สัญญาสงบศึก หรือสันติภาพนอกจากจะทำความตกลงร่วมกันโดยปริบูรณ์

ข้อ ๕

กติกานี้จะได้อำนาจใช้ตั้งแต่วันลงนามเป็นต้นไป กติกาสัญญาจะมีกำหนดอายุ ๑๐ ปี
 ภายหลังจากทั้งสองฝ่ายจะได้ปรึกษาหารือกันในเรื่องการต่ออายุกติกานี้ในเวลายันควรรก่อนสิ้นกำหนด
 อายุดังกล่าวแล้ว

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจากรัฐบาล
 ของตนเพื่อการนี้ ได้ลงนามและประทับตราการศึกษาสัญญาไว้เป็นสำคัญ

ทำเป็นสองฉบับคู่กัน ณ กรุงโตเกียว เมื่อวันที่สิบเอ็ด เดือนที่สิบสอง พุทธศักราช
 สองพันสี่ร้อยแปดสิบสี่ ตรงกับวันที่ยี่สิบเอ็ด เดือนที่สิบสอง ปีสัโยวาทที่สิบหก

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ป. พิบูลสงคราม

เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น

เทอิจิ ทสึโบกามิ

พิธีลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดังกล่าวได้กระทำภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามต่อหน้าพระพุทธรูปนิมิตพระแก้วมรกต ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าสัมพันธภาพระหว่างไทยกับญี่ปุ่นที่กระทำกันในครั้งนี้เป็นการกระทำด้วยความจริงใจต่อกัน

กวางที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์นั้น อาจเป็นไปตามข้อคิดเห็นของพลเอกเนตร เขมะโยธิน ที่ว่า "รัฐบาลหว่ากระแวงว่าญี่ปุ่นจะปลดอาวุธ ภารัฐบาลไม่อนุโลมตามญี่ปุ่น"^๒ เพราะภายหลังการเซ็นสัญญา เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ แล้ว บรรดาทหารญี่ปุ่นซึ่งเข้ามาในประเทศไทยนั้นได้ประพฤติตนเกะกะระราน โดยไม่เคารพต่อเอกราช และอธิปไตยของชาติไทยดังสัญญาที่ทำไว้ต่อกัน

ภายหลังจากที่รัฐบาลตกลงทำกติกาสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่นโดยจะให้ความร่วมมือ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารแล้ว ก็เริ่มปรากฏบทความต้งทางวิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์กล่าวโจมตีพฤติกรรมของอังกฤษต่อประเทศไทย บทความต่าง ๆ เป็นไปในทำนองยุยงให้ประชาชนคนไทยเกลียดชังอังกฤษ โดยเฉพาะ บทความที่ มั่น - คง ในคืนวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ นั้น ได้เผยแพร่ความเลวร้ายของอังกฤษต่อประเทศไทย และได้สนทนาก้าวร้าวราชวงศ์อังกฤษอย่างรุนแรง ดังเช่น คำสนทนาบางตอนต่อไปนี้

มั่น - คง กล่าววาทษัตริย์อังกฤษเป็นโจร เพราะว่าพระเจ้ายอชที่ ๑ ซึ่งครองราชในปี ๒๒๙๗ ทั้งที่มิใช่สายเพียงมารคาเท่านั้น ผู้ที่สมควรจะใคร่รับราชสมบัตินั้นมีอีกมากมาย แต่ยอชได้แย่งชิงโดยแยบใหญ่แล้ว เขาก็เขาคิดสินบนให้คณะกรรมการเมืองคณะหนึ่งฉวยโอกาสทำการใหญ่ แล้วเชิญชนชั้นงบลดลง"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ อ. พิบูลสงคราม, จอมพลป.พิบูลสงคราม เล่ม ๒, หน้า ๓๓๒.

^๒ เนตร เขมะโยธิน, พลเอก, งานใต้ดินของพันเอกโยธิน, (พระนคร : บริษัท

ชนะการพิมพ์, ๒๕๐๐, หน้า ๑๘ - ๑๙.

^๓ บทความที่ มั่น - คง ศรีกรุง วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๕

ส่วนพฤติกรรมอังกฤษต่อประเทศไทยนั้น มัน - คง ได้เล่าพฤติกรรมที่อังกฤษทำ
ต่อประเทศไทยว่า

อังกฤษเข้ามาในสมัยพระเจ้าทรงธรรม ซึ่งเป็นสมัยที่ฮอลันดาเข้ามาค้าขายแล้ว
บทบาทของอังกฤษในตอนแรก คือคิดหนีสินไทยจนล้นพันตัว แล้วก็อันตรธานหายไป
สมัยนั้นฮอลันดาเคยปิดท่าไทยครึ่ง ๑ แทนที่อังกฤษจะชวยก็เป่ลาถลับยุส่ง
เมื่อไทยพลาดก็จจะคอยโอกาสตะครุบเอาเสียเลย อังกฤษมีแผนการที่จะเอาไทย
เป็นเมืองขึ้นเหมือนกัน อาจว่า โขจรจอหน เบาวริง กับต้นเรือเยมสของอังกฤษ
เป็นผู้เปิดเผย มัน - คง บรรยายความคิดในข้อนี้ในกระดุกของอังกฤษเกี่ยวกับ
การยึกเกาะบั้ง และไทรบุรีอย่างค้อ ๆ โดยอังกฤษให้เจ้าเมืองไทรบุรีแตกกับไทย
ยุไทยรบพม่า ทางคนไทยก็ตายแทนอังกฤษ

นับตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม ๒๔๔๔ เป็นต้นมาปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ได้ลงข้อ
ความโจมตีอังกฤษและสนับสนุนญี่ปุ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการโน้มน้าวจิตใจของประชาชน
คนไทยในขณะนั้นให้คล้อยตามนโยบายของรัฐบาลในการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรอย่างสมบูรณ์กับ
ญี่ปุ่น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างบทความต่อไปนี้

บทความของหลวงรัชฎาการโกศล ในหนังสือพิมพ์ศรีกรุงฉบับประจำวันที่ ๒๑
ธันวาคม ๒๔๔๔ ความว่า

เรื่องคุณสมบัติของมิตรแท้ ๔ ประการคือ ๑ มิตรมีอุปการะ ๒ มิตรรวมทุกข์ร่วมสุข
๓ มิตรแนะนำประโยชน์ ๔ มิตรมีความรักใคร่ ... ฉะนั้นประชาชนญี่ปุ่นจึงถึงพร้อมด้วย
คุณสมบัติของมิตรแท้ทุกประการ และเรากล่าวโคสนิทาญี่ปุ่นเป็นมหามิตรแท้มีความ
สัมพันธ์อันโอภาสโชติช่วงปราศจากราคี จะเห็นการที่เราได้ผูกมิตรรวมเป็นรวมตาย
กับญี่ปุ่นคราวนี้ จึงเป็นเกียรติยศยิ่งใหญ่สำหรับชาวไทยทั้งมวล

๑ "บทสนทนา มัน - คง" ศรีกรุง วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕

๒ หลวงรัชฎาการโกศล "คำบรรยายทางวิทยุเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๔๔๔"

บทความของนายกระบอก ในหนังสือพิมพ์ศรีกรุง ฉบับประจำวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๔

ความว่า

อังกฤษแสดงความป่าเถื่อนโดยทิ้งбомเปะปะ และยิงปืนกราดผู้คนราษฎรเป็นการ
สนับสนุนให้เห็นความชั่วร้ายของอังกฤษเด่นยิ่งขึ้น พวกเราทุกคนพร้อมที่จะขย่ม
ให้สิ้นไปจากพิภพ...อังกฤษเจ้าเอยครวณแหละจะรู้รู้สมือชาว เอเชียละบาปที่เจ้า
สร้างไวแก่พวกเราในสมัยโน้นกำลังตามมาสนองเจ้าอยู่แล้วในบัดนี้

ส่วนญี่ปุ่นนั้นภายหลังจากที่รัฐบาลไทยได้ทำสัญญาพันธมิตรเข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่นอย่าง
สมบูรณ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และทางทหาร เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ แล้ว บุคคล
สำคัญของญี่ปุ่น เช่น นายพลโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นายพลอิก้า ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่ง
กองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย ต่างก็ได้แสดงความพึงพอใจต่อมิตรภาพของประเทศไทยในขณะนั้น
โดยการกล่าวยกย่องประเทศไทยในการที่ร่วมมือกับญี่ปุ่นเพื่อสร้างวงศ์ไพบูลย์แห่งเอเชีย กัง
ค้อย่างต่อไปนี้

ก.สุนทรพจน์ของนายพลโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นกล่าวทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อ
วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๙.๐๐ น. ความว่า

ข้าพเจ้ารู้สึกปีติและยินดีเป็นอย่างยิ่ง ในโอกาสที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยได้ลงนาม
ในสัญญาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทหารการเมือง และเศรษฐกิจ ตลอดระยะเวลา ๕
ศตวรรษที่แล้วมาประเทศไทยได้ถูกอังกฤษบีบบังคับทางการเมืองและเศรษฐกิจอันเป็นเหตุให้
ประเทศไทย เจริญก้าวหน้าไปมิได้โดยเร็ว ซึ่งทั้งนี้ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจ และประ
ชาชนเอเชียต่างสนใจเป็นอันมาก...ประเทศไทยภายใต้การนำของ พลฯ ทาน ไคแสดง
ให้เห็นหาที่อันเด็ดขาด และชัดเจนโดยการร่วมมือกับประเทศญี่ปุ่นทุกประการ โดยทำการศึกษา

นายกระบอก "เสียงกระซิบ" ศรีกรุง วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๕

ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทหาร นับเป็นประวัติการณ์อันยิ่งใหญ่ และน่าปิติยินดีที่จะได้
สถาปนามหาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แห่งใหม่นี้

ข. คำปราศรัยของนายพลอิก้า ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่งกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย
ทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ ความว่า

ข้าพเจ้าทราบว่าการที่ประเทศของท่านได้พยายามปรับปรุงแก้ไขสถานะภายในประเทศ
มาเป็นเวลาหลายปีแล้วนั้นก็เพื่อที่จำกัจัดอิทธิพลอังกฤษ, อเมริกา และสร้างประเทศ
ไทยไว้สำหรับชาวไทยอย่างแท้จริง ส่วนที่ประเทศญี่ปุ่นมุ่งต่อประเทศของท่านก็คือ ต้องการ
ให้เป็นที่ประเทศเอกราชที่เข้มแข็งมั่นคงนั่นเอง และความมุ่งหวังของประชาชนญี่ปุ่น
พร้อมเพียงกันนั้นก็คือ ต้องการให้ประเทศไทยเป็นประเทศมหาอำนาจและชายแดนเบา
ภาระไปส่วนหนึ่งในอนาคตที่จะสร้างระเบียบของมหาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยกับ
ประเทศญี่ปุ่นทั้งสอง ไม่เคยปรากฏว่าได้กระทำการเบียดเบียนผลประโยชน์ของซึ่งกัน
และกันเลย ทั้งนี้เราคงจำได้ว่า ในสุนทรพจน์ของ พญา ทานนายกรัฐมนตรีพิบูล
สงคราม ก็กล่าวยืนยันไว้แล้วซึ่งเป็นเหตุที่ถูกกองทัพที่เคียว เคียวกองทัพซึ่งอยู่ใน
ความบังคับบัญชาของข้าพเจ้ากำลังอยู่ในประเทศของท่านก็แต่เพียงเพื่อให้เป็นไปตาม
หลักยุทธวิธีเท่านั้น ข้าพเจ้าขอกล่าวอย่างซื่อสัตย์ใจว่า จะเคารพอธิปไตยพระราช
อาณาเขต และเกียรติศักดิ์ของประเทศของท่านอย่างเคร่งครัด

การที่ประเทศไทยกล่าวโจมตีอังกฤษอย่างรุนแรงนั้น ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่า
ประเทศไทยถือว่าอังกฤษคือศัตรูของประเทศไทย อังกฤษจึงตอบโต้พฤติกรรมของประเทศไทย
ด้วยการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงสิงคโปร์ กล่าวโจมตีรัฐบาลคณะราษฎร เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ "สุนทรพจน์ ของ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น", ประมวลถ้อยคำ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

^๒ แผนกเก็บ สสร. ปีที่ ๑๕๐ ตอนที่ ๔/๑๕๐ เบ็ดเสร็จเกี่ยวกับการอนุญาตให้ญี่ปุ่น

แถลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่าเป็นการกบฏ ออกคณัญ

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๕ หลวงวิจิตร วาทการ ได้รายงานสถานะการณ์ของสงครามโดยทั่วไปและพฤติกรรมของอังกฤษต่อประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๔๔ ถึงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๕๕ มติของที่ประชุมในครั้งนั้นปรากฏว่า คณะรัฐมนตรีเห็นควรที่ประเทศไทยจะไ้ประกาศสงครามต่ออังกฤษ และสหรัฐอเมริกา^๒ ดังนั้นรัฐบาลจึงตัดสินใจประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๕

ในการประกาศสงครามต่ออังกฤษ และสหรัฐอเมริกานั้น นายทวี บุญยเกตุ โสภณกิจ ถึงลักษณะการใช้น้ำสั่งประกาศสงครามของคณะผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ ความว่า

ในวันประกาศสงครามนั้นตรงกับวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๕ และเป็นวันที่มีการประชุมคณะรัฐมนตรีพิเศษควย เมื่อใดตกลงกันในเรื่องประกาศสงครามแล้วก็ใ้กำหนดใ้ให้อานประกาศ เวลา ๑๒.๐๐ น. ครอง พอเวลา ๑๑.๐๐ น.เศษ ใ้มีเจ้าหน้าที่มารายงานนายกรััฐมนตรีว่า คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มีอยู่ในกรุงเทพฯ เพียง ๒ คนเท่านั้น คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา กับ พลเอกเจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน ส่วนผู้สำเร็จราชการอีกคนหนึ่งคือ นายปรีดี พนมยงค์ ใ้ไม่ได้อยู่ในพระนครทราบวาไปต่างจังหวัด คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงส่งพระนามและนามเพียง ๒ คน เท่านั้นจะรอใ้ครบทั้ง ๓ คน เกรงวาจะประกาศใ้พ้นเพียงวันของวันนี้ไม่ได้ แต่ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ใ้รับสั่งวา ใ้ประกาศชื่อของนายปรีดี พนมยงค์ ลงใ้ใ้แล้วกัน แม้จะไม่ได้ลงนามก็ตาม ท่านจะทรงรับผิดชอบเอง จึงเป็นอันว่าการประกาศสงครามในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๕ นั้น ความจริงคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ใ้ลงนามเพียง ๒ คนเท่านั้น แต่ใ้ใ้ประกาศเป็น ๓ คน ใ้ครบคณะ อันใ้ใ้ตรงต่อขอใ้ใ้จริง^๒

^๑ ศรีกรุง วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕

^๒ ทวี บุญยเกตุ "ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒", เบื้องแรกประชาธิปไตย, หน้า ๓๑๕ - ๓๑๖.

สำหรับการกระจายเสียง ประกาศข่าวการประกาศสงครามของไทยต่ออังกฤษ และ
สหรัฐอเมริกา นายไพโรจน์ ชัยนาม ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมโฆษณาการในขณะนั้น
ได้เปิดเผยต่อสภาอานาการสงคราม เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๘๕ ว่า "การกระจายเสียง
ประกาศสงคราม หลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้ไปสั่งการ ที่ห้องร้องเป่าขลุ่ยเอง พยานผู้เป็น
อธิบดีก็ไม่รู้ฟังมา รู้เมื่อเสร็จเรื่องไปแล้ว"

รัฐบาลได้ประกาศสงคราม และแถลงการณ์เกี่ยวกับสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม
๒๔๘๕ ถึงรายละเอียดต่อไปนี้

ประกาศสงคราม

ต่อญี่ปุ่นใหญ่ และ สหรัฐอเมริกา

ในพระบรมราชโองการสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ ๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐

และวันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔)

พล.ท.อาทิตย์ที่ท่าอากาศยาน

พล.อ.พิชเยนทร์โยธิน

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กระทำการรุกรานประเทศไทยมาเป็นลำดับ
โดยส่งทหารรุกรานเข้ามามาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ส่งเครื่องบินรบเข้ามา
ทิ้งระเบิดบ้านเมืองและบ้านเรือนของราษฎรผู้ประกอบการหาเลี้ยงชีพอย่างปกติ ทั้งระคมยัง
ราษฎรสามัญผู้ไร้อาวุธอย่างหาญเมิตรีศนียารยะชน ไม่กระทำการเปิดเผยตามประเพณี
ระหว่างชาติ นับได้ว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและมนุษยธรรม ประเทศไทย
จึงไม่สามารถที่จะทนคุกต่อไปได้อีก

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ได้มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม เป็นต้นไป

ฉะนั้นจึงขอให้ประชาชนชาวไทยทุกเพศ ทุกวัย รวมมือร่วมใจกับรัฐบาลปฏิบัติกิจการเพื่อให้ประเทศไทยประสบชัยชนะในที่สุด และนับจากการรุกรานอันไม่เป็นธรรมของฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยกระทำการสนับสนุนกิจการของรัฐบาลอย่างพร้อมเพรียง และปฏิบัติคำสั่งของราชการอย่างเคร่งครัด ทั้งให้ประกอบอาชีพตามปกติของตนอย่างเต็มที่ ให้ใคร่พลเพื่อนำมาช่วยเหลือและ เกื้อกูลเพื่อนร่วมชาติและพันธมิตรของชาติอย่างมากที่สุด

ส่วนผู้อาศัยอยู่ในประเทศนี้มิได้เป็นคนไทยและมีได้เป็นชนชาติศัตรูนั้นให้ตั้งอยู่ในความสงบและดำเนินอาชีพอย่างปกติและให้กระทำการให้สมกับที่ตนได้รับยกย่องว่าเป็นมิตรของประเทศไทย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕ เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

คำแถลงการณ์

เกี่ยวแก่การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่

และสหรัฐอเมริกา

ด้วยคำที่ใดมีพระบรมราชโองการให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่งแล้วนั้น รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอแถลงให้ประชาชนทราบดังนี้

ตั้งแต่แรกที่อังกฤษได้แก่จักรภพมาทางตะวันออก ประเทศไทยก็ได้รับการ เบียดเบียนบีบบังคับไม่ขาดสาย อังกฤษได้ยื่นทอนดินแดน และแบ่งแยกเชื้อชาติไทยให้กระจุกกระจายและกระทำทุกอย่างให้ชาติไทยอ่อนแอ ในทางการคลังและเศรษฐกิจอังกฤษก็เข้าคุมเส้นชีวิต และบีบบังคับไทยทุกสถาน รัฐบาลไทยทุกรัฐบาลต้องโอนยอมตามความต้องการของอังกฤษเสมอมา แต่ถึงกระนั้นอังกฤษก็พยายามในทางการค้าที่สำคัญของไทย เช่นการค้าข้าว แร่ ยาง และไม้สัก ก็ได้รับการบีบบังคับจากอังกฤษอยู่เป็นเนืองนิตย์

ส่วนทางสหรัฐอเมริกา นั้นเขาก็ดำเนินนโยบายอย่างเดียวกับอังกฤษ ชาวไทยทั้งหลายยังคงจำได้ว่าในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนที่แล้วมา สหรัฐอเมริกาได้ชักชวนการดำเนินงานของไทยทุกประการ. ตลอดถึงบริบทเครื่องบิน และอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ไทยสั่งซื้อ และชำระเงินให้เสร็จแล้ว ทางประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นว่า เมื่อคราวพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสใน ร.ศ.๑๑๒ นั้นไทยได้ขอให้สหรัฐอเมริกาประกันกรณีพิพาทด้วยความเป็นธรรม เพื่อสันติสุขของมนุษย์ แต่สหรัฐอเมริกา ก็ได้นำพาแต่ประการใด ปละยให้ไทยถูกกดขี่ข่มเหงมาแต่ครั้งกระโน้น

ครั้นเมื่อสงครามได้บังเกิดขึ้นในยุโรปก็ โดยที่ญี่ปุ่นได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ที่แล่นั้น ประเทศไทยได้รู้สึกถึงความผูกพันในหน้าที่ที่เป็นชาวเอเชีย จึงได้ร่วมมือทำสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่น แต่ถึงกระนั้นไทยก็ยังมิได้ประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา และมีได้ทำการประทุษร้ายรุกรานสองประเทศนี้แต่อย่างใด ตรงกันข้ามอังกฤษ อเมริกา ได้ทำการประทุษร้ายรุกรานไทยอย่างรุนแรง ในระหว่างเวลาตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ถึงวันที่ ๒๐ มกราคม ไทยได้ถูกโจมตีทางอากาศ ๓๐ ครั้ง และถูกโจมตีทางบกถึง ๓๖ ครั้ง จังหวัดที่ถูกโจมตีมีจังหวัด เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี นครสวรรค์ พระนคร และธนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สงขลา และยะลา ในบรรดานักบินที่จับได้ในประเทศไทยก็มีทั้งนักบินที่เป็นคนชาติคืออเมริกาอยู่ด้วย การโจมตีทางอากาศนั้นก็มิได้ทำตามกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือมิได้โจมตีที่สำคัญทางทหารอย่างไร กลับทำการโจมตีบ้านเรือนราษฎร และใช้ปืนกลยิงผู้คนพลเมืองอย่างปราศจากศีลธรรม

ครั้นมาเมื่อเมื่อวันที่ ๒๔ เดือนนี้เอง เครื่องบินอังกฤษได้มาโจมตีกรุงเทพฯอีก ทั้ง ๆ
ที่ประเทศไทย มิได้ประทุษร้าย อังกฤษ อเมริกา อย่างใด

พฤติการณ์ซึ่งยอมตกอยู่ในวิสัยอันไม่สามารถจะทนต่อไปได้ ซึ่งได้มีพระบรม
ราชโองการประกาศสถานะสงครามระหว่างไทยกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาในวันนี้ ตั้ง
แต่เวลาเที่ยงวันเป็นต้นไป

นับแต่วันที่ประกาศกระแสพระบรมราชโองการนี้เป็นต้นไป ประเทศไทยอยู่ในสถานะ
สงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และไทยจะตอบสนองการประทุษร้ายทุก ๆ อย่าง
ที่บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาทำกับไทย

ขอให้ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือนจงปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็ม
ความสามารถ และขอให้อาณาประชาราษฎรชาวไทยจงร่วมมือกับทางราชการปฏิบัติตาม
พระราชกำหนดกฎหมายคำสั่งและคำแนะนำของรัฐบาลอย่างเคร่งครัดทั้งตั้งหน้าประกอบ
อาชีพให้เกิดผลสมความประสงค์ของประเทศไทย และทำความพยายามทุกสถานที่จะนำ
ประเทศไทยไปสู่ชัยชนะในขั้นสุดท้าย

ขอให้บรรดาประชาชนที่เป็นชาวต่างชาติ จงรักษาความสงบ และร่วมมือกับชาวไทย
ในอันที่จะป้องกันรักษาความเรียบร้อยภายในรัฐบาลประกาศว่าบรรดาชนชาวเอเชียทั้งหลาย
แม้จะถือสัญชาติหรืออยู่ในบังคับของบริเตนใหญ่ หรือสหรัฐอเมริกาก็ดี ถ้าหากสิ่งวุ่นระว้าง
รักษาความสงบเรียบร้อยและร่วมมือรวมใจกับชาวไทยเป็นอันดีแล้ว รัฐบาลของสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวก็จะไม่ถือว่าเป็นศัตรู และจะให้ได้รับผลปฏิบัติอย่างเดียวกันกับชาติที่เป็นมิตรตลอด
ไป

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความมั่นใจในเหตุผลและความเป็นธรรมและความ
เชื่อมั่นในความรักชาติ กล้าหาญ และความเป็นนักรบของไทยแต่โบราณกาลว่าจะนำชัยชนะและ
ความรุ่งโรจน์มาสู่ชาติไทยต่อไปในอนาคต

ขอความสัตย์โดยจงกักราชาติไทย

๒๕ มกราคม ๒๕๕๕

ภายหลังการประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา แลหวางวิจิตรวาทการ
ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศจึงได้ขจัดเหตุฉุกละหุกในการประกาศสงครามครั้ง
นี้ต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ความว่า

สงครามครั้งนี้เราต้องพยายามทุกทางที่จะหลีกเลี่ยงไป เราใคร่ร้องเรียนเพื่อ
สันติภาพ เราได้ทำทุกอย่างเพื่อที่จะปิดเป้าสงครามให้พ้นไป แต่สงครามนั้น
ได้เดินมาหาเราแล้ว ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ดำเนินการไปสู่ทางที่เป็นคุณแก่
ชาติ ทั้งนี้จะเห็นได้ในกาสงครามนั้นไม่มีรัฐบาลใดที่จะทำการตัดสินใจเพื่อ
นำชาติเขาต่อสู้ในทางซึ่งเราอยู่แล้วว่ามีคุณธรรม รัฐบาลไทยรัฐบาลของพระ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างนั้น เมื่อใดเกิดสงครามขึ้นในระหว่างญี่ปุ่นกับอังกฤษ
และสหรัฐอเมริกา รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้รับความไว้วาง
ใจจากท่านทั้งหลาย ซึ่งได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว และเห็นว่าหนทางซึ่งจะเป็น
ธรรมอย่างแท้จริง หนทางซึ่งจะรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ของชาติไทยนั้น ก็คือเข้า
ร่วมมือกับญี่ปุ่น รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจไปในทางนั้น^๒

ปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ยกมือสนับสนุนนโยบายการประกาศสงคราม
ของรัฐบาลโดยพร้อมเพรียงกัน โดยเฉพาะนายวุฒิ สุวรรณรักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

"คำแถลงการณ์เกี่ยวกับการประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา",
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕ ภาค ๑ ตอน ๕ (๒๕ มกราคม ๒๕๕๕) หน้า ๒๘๗ - ๒๕๑.

^๒ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๘/๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ (วิสามัญ) สมัยที่ ๒
ชุดที่ ๓ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ -

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เสนอญัตติแสดงความขอบคุณรัฐบาลในการดำเนินนโยบายในยามคับขัน ซึ่งเป็นการเจาะจงแสดงการยกย่องจอมพล ป.พิบูลสงคราม อย่างเห็นได้ชัดแจ้ง ดังตัวอย่างข้อความบางตอนต่อไปนี้

นับจำเริญตั้งแต่รัฐบาลอันมี พล.ท.ท. จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เราจะเห็นผลโดยเด่นชัดว่าได้ทำความเจริญมาสู่ประเทศชาติของเราเป็นลำดับ และเมื่อก่อนกาลที่ประเทศของเราจะอย่างเขาสุภาวะคับขันนั้นสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ มอบอำนาจให้รัฐบาลตามพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขันทั้งนี้เป็นการแสดงออกซึ่งความไว้วางใจในตัว พล.ท.ท. จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาลนี้โดยเด่นชัดมาแล้ว ครั้นมาถึงประเทศของเราได้ อย่างเขาสุภาวะคับขัน พล.ท.ท. นายกรัฐมนตรีของเราก็ได้นำประเทศของเราพ้นจากอุปสรรค รอคุดพามาได้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากในการที่ประเทศของเราได้ประกาศสงครามกับบริเตน ใหญ่และสหรัฐอเมริกา อันเป็นประวัติการณ์ของชาติอย่างสำคัญ ทั้งนี้ในนามของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นจิตใจของราษฎร ตั้งแต่คนจนปัจจุบันนี้ ได้ตระหนักแน่นอนแล้วว่าประชาชนทั้งหลายได้เห็นการณ์ไกลอย่างเดียวกัน พล.ท.ท. จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีของเรา ซึ่ง พล.ท.ท. ได้เปลี่ยนแปลงประเทศชาติเป็นผลดี ตลอดมา

* การที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นชอบกับการประกาศสงครามของรัฐบาลต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาในครั้งนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ฝ่ายบริหารมีอำนาจและอิทธิพลเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ มากน้อยเพียงใด เพราะแม้แต่เรื่องสำคัญอันเกี่ยวกับความตายของประเทศชาติ ก็ไม่มีสมาชิก ทานใดกล้าคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นแตกต่างไปจากรัฐบาล ตรงกันข้ามกลับมีสมาชิกประเภท ๑ เช่น นายวุฒิ สุวรรณรักษ์ กล่าวชมเชยผลงานของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และรัฐบาลว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๘/๒๔๔๔ - ๒๔๔๕ (วิสามัญ)
ครั้งที่ ๓ สมัยที่ ๒ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕

ปฏิบัติถูกต้องและเหมาะสมแก่สถานการณ์ตลอดมา ซึ่งแสดงว่ารัฐบาลไม่เพียงแต่จะมีสมาชิกประเภท ๒ ไว้นับสนุนเท่านั้น แต่สมาชิกประเภท ๑ บางคนก็ให้การสนับสนุนอีกด้วย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใหญ่คืบคลานและผลปรากฏว่าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายปราชัยต่อสัมพันธมิตร จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงได้เปิดเผยถึงสาเหตุในการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาในครั้งนั้นในโอกาสต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. จดหมายส่วนตัวของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ถึงบรรดาหนังสือพิมพ์มัยต่าง ๆ ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ เปิดเผยสาเหตุที่ต้องประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ความว่า

เชื่อว่าประชาชนจะรู้สึกเห็นใจผม และรัฐบาลชุกของผมเป็นที่สุด ถ้าจะบรรยาย ก็จะเป็นการยืดยาว ขอสรุปแต่เพียงว่าผมได้โต้เถียงกับเขาในทางไม่ทำตามจนแสนจะปวดหัว เรายืนยืนอยู่ทางเดียวว่าจะไม่ทำอะไร ฝ่ายญี่ปุ่นที่ไ้มาพูดเรื่องนี้ได้เห็นมาเต็มบาน สารพัดจะเหมามาทั้งนายพล นายพันทั้งนักการทูตทุกคนทางส่งเสียงแต่จะให้เราทำตามเขา โต้เถียงกันบางครั้งตั้งแต่ บ่าย ๒ โมงจนถึง ๒๔ นาฬิกาที่มีที่สุดเราต้องยอมทำตามเพราะเขาบอกว่าถ้าไม่ทำตามวันบาง พรุ่งนี้บาง เขาจะปลดอาวุธไทยแน่นอน บอกว่าทางโตเกียวสั่งมาเช่นนั้น บางทีนานวันเขาก็จะมาทวงโทรทัศน์ พร้อมทั้งเตรียมทหารของเขาจะทำการตามที่เราไว้กับเรากลับ ผมเห็นว่าเรายอมทำตามเขาก็ว่าสุทนเก็บหน้าตาและเก็บความเจ็บช้ำใจเพื่อแก้มือกันในวันข้างหน้าโดยจะติดต่อกับญี่ปุ่นตลอดไปจนกว่าเขาจะถูกขับไล่ออกไปพ้นจากประเทศไทยในที่สุด

ป.พิบูลสงคราม, จอมพล, "การร่วมมือและการต่อต้านญี่ปุ่นสมัยสงคราม",
เบื่องแรกประชาธิปไตย, หน้า ๓๖ - ๓๗.

ข. ปล่อยให้สัมภาษณ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อนายมาลัย ชูพินิจ ในขณะที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตกเป็นจำเลยข้อหาอาชญากรรมสงคราม นายมาลัย ชูพินิจ ตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องอาชญากรรมสงคราม ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงสาเหตุที่ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องประกาศสงครามต่ออังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ดังข้อความบางตอนของบทสนทนาต่อไปนี้

จอมพล ป. : ทำไมจึงหาผมเป็นอาชญากรรมสงคราม

มาลัย : ทำไม ? ก็เพราะว่าท่านจอมพล ไปประกาศสงครามกับสหประชา สัมพันธมิตรเข้า ทางการระบุไว้เช่นนั้น

จอมพล ป. : นั่นเป็นความจำเป็นที่ผมต้องกระทำ ถ้าไม่อยากเห็นกองทัพไทยถูกปลด อากาศ บ้านเมืองถูกญี่ปุ่นยึดครอง และพระแก้วมรกตไปอยู่ที่ใดก็แล้ว

ตามคุณจริง ๆ หน่อยเถอะ ถ้าเป็นคุณ คุณจะทำอย่างไร

มาลัย : "รบ" ข้าพเจ้าตอบทันที นี่ไม่ใช่ความรู้สึกของผมคนเดียว แต่เป็น ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปในขณะนั้น

จอมพล ป. : แล้วเวลานั้นเราจะอยู่ที่ไหนกัน เสรีไทยจะเกิดได้อย่างไร ชีโค ประชาชนพลเมืองคงจะวอดวาย บ้านเมืองซึ่งเป็นมรดกตกทอดมา จากปู่ย่าตายายจะย่อยยับ เราไม่มีทางสู้เลย

ตามความคิดของผม ผมเป็นห่วงในสวัสดิภาพของพลเมือง

อื่น ผมเห็นว่าเราจะต้องอยู่ไปก่อน อย่างอภัยยศอดสู่อะไรก็ตาม หนจนกว่าโอกาสที่เราจะมีกำลังหรือแผนการเตรียมพร้อมในการที่จะแก มีอยู่กับญี่ปุ่นมาถึงคนที่ตายไปแล้วจะมีประโยชน์อะไรในการกู้ชาติ นโยบาย ของผมอยู่ที่เราจะต้องรบเหมือนกันเมื่อเวลามาถึง แต่รบโดยให้เสียกำลัง น้อยที่สุด ที่จะน้อยได้

มาลัย : โปรดตอบจากใจจริงอีกสักครั้ง การที่ท่านจอมพล ประกาศสงครามกับ สหชาติพันธมิตรตอนนั้นไม่ใช่เห็นว่าเพราะอังกฤษ อเมริกาเสียท่า และ เซอว่าญี่ปุ่นจะชนะแน่หรือ

จอมพล ป. : เขามาไปสาบานเจ้าข้าก็เจ้าข้า ก็ต้องตอบว่า ไม่เคยคิดเลยจนนึกคิดว่า ญูนจะทำศึกชนะอังกฤษ อเมริกา มิฉะนั้นคงจะไม่ไปตั้งแนวค้ำทานไว้รับตามพรมแดนระหว่างเรากับอินโดจีน ควรไปตั้งรับที่พรมแดนไทยกับมลายู

สำหรับ นายทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลประกาศสงครามต่ออังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ความว่า

ในความรู้สึกของข้าพเจ้านั้นเนื่องจาก เรือรบของอังกฤษ ๒ ลำ ที่ถูกฝ่ายญูนทำลายจมลงในวันเดียวกันนี้เอง ซึ่งเป็นเหตุให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศคือ หลวงวิจิตรวาทการเสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า เห็นควรให้ประเทศไทยประกาศสงครามกับประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศด้วย^๒

คำสัมภาษณ์ของนายมาลัย ฐพิณิจ ในทำนองที่ว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น เพราะเห็นว่าอังกฤษและสหรัฐอเมริกากำลังเสียเท่านั้น สอดคล้องกับแนวความคิดของนายทวี บุญยเกตุ ที่ว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้นสืบเนื่องมาจากการที่ญูนสามารถจมเรือรบที่สำคัญของอังกฤษ ๒ ลำ คือ พรินซ์ ออฟ เวลส์ (Prince of Wales) กับเรือ รีพัลส์ (Repulse) นั้นอาจจะเป็นไปได้ เพราะการที่ญูนสามารถจมเรือรบทั้ง

มาลัย ฐพิณิจ, บันทึกจอมพล หน้า ๒๔ - ๒๖.

^๒ ทวี บุญยเกตุ "ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒" เมืองแรกประชาธิปไตย หน้า ๓๑๔.

สองนี้ได้ ย่อมแสดงให้เห็นว่ากองทัพของญี่ปุ่นในขณะนั้นมีอำนาจมากน้อยเพียงใด เพราะเรือรบทั้งสองนั้นเป็นเรือรบหุ้มเกราะ ซึ่งทนต่อการโจมตีของข้าศึกได้กองทัพเรือและกองทัพอากาศของเยอรมันนี้ได้พยายามจมเรือรบทั้งสองนี้ในการรบทางทะเลที่ยุโรปมาแล้วแต่ไม่สำเร็จ

การรบอย่างห้าวหาญของญี่ปุ่นในขณะนั้นอาจทำให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความเชื่อว่าญี่ปุ่นจะคงเป็นฝ่ายชนะในที่สุด และก่อนที่ญี่ปุ่นจะจมเรือรบทั้งสองลำ ของอังกฤษนั้น ญี่ปุ่นก็สามารถโจมตีและยึดครองดินแดนต่าง ๆ ของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้ในเวลาอันรวดเร็ว อาทิเช่น วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ยึด โกลคามาธุ ในมลายู ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ ยกพลขึ้นบกที่ฮ่องกง ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๔ ยกพลขึ้นบกที่มินคาเนา วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ยกพลขึ้นบกที่ลันกายเย็น ไกล ๆ กรุงมะนิลาบนเกาะลูซอนของฟิลิปปินส์ เป็นต้น

ข. สรุปและวิเคราะห์

จากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว พอที่จะสันนิษฐานไต่ถามการที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจเข้าสู่สงครามโดยร่วมมือกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามต่ออังกฤษ และสหรัฐอเมริกา นั้น สืบเนื่องมาจากมูลเหตุ ๓ ประการด้วยกัน คือ

๑. ความล้มเหลวของนโยบายความเป็นกลาง จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศนโยบายความเป็นกลางของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อเป็นหลักประกันแสดงให้นานาประเทศรับรู้ว่าประเทศไทยจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานะสงครามซึ่งกำลังดำเนินอยู่ในยุโรป ขณะนั้น แต่เมื่อสงครามได้เกิดขึ้นในตะวันออกไกล โดยญี่ปุ่นเป็นผู้ก่อกวนนั้น นโยบายความเป็นกลางของประเทศไทยจึงเริ่มได้รับความกระทบกระเทือน เพราะทั้งอังกฤษและญี่ปุ่น ต่าง

^๑ เรื่องเดียวกัน

^๒ อ. พิบูลสงคราม, จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม ๒, หน้า ๒๘๖ - ๒๘๗.

ปฏิบัติการละเมิดความเป็นกลางของประเทศไทย โดยส่งกองกำลังทหารลำเข้ามาในเขตแดนไทยเป็นประจำ ทั้งนี้เกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้พรมแดนไทยต่อเนื่องกับเขตยึดครองของอังกฤษกับญี่ปุ่น โดยปราศจากเขตแดนธรรมชาติที่แข็งแรง เช่น เทือกเขาเป็นเส้นกันอาณาเขต ถ้าประเทศไทยมีเส้นกันอาณาเขตโดยมีสภาพทางภูมิศาสตร์เช่นเดียวกับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งมีเทือกเขาสูงเป็นเขตแดนล้อมรอบประเทศไว้อย่างมั่นคง ญี่ปุ่นและอังกฤษคงไม่สามารถละเมิดความเป็นกลางของประเทศไทยได้โดยสะดวก จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็คงจะสามารถรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไว้โดยปฏิบัติตามนโยบายความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ฉะนั้นการที่สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเอื้ออำนวยต่อการรุกรานของประเทศผู้สงคราม นโยบายความเป็นกลางของประเทศไทยจึงต้องประสบความล้มเหลวลง อันเป็นมูลเหตุสำคัญให้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องยินยอมทำสัญญาให้ญี่ปุ่นใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ในขณะที่ญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกทางชายฝั่งภาคใต้ของประเทศไทย

๒. ผลการคาดคะเนว่าญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายชนะ พฤติกรรมของญี่ปุ่นในการรบกันตะวันออกไกลในขณะนั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่นานาชาติในโลกเป็นอย่างดีว่า ญี่ปุ่นมีอำนาจและอำนาจในการรบมากเพียงใด หลักฐานข้อนี้จะเห็นได้จากที่ญี่ปุ่นสามารถทำลายเรือรบหมู่เกราะสองลำของอังกฤษได้เป็นผลสำเร็จ

ความเก่งกล้าสามารถในการรบของญี่ปุ่นนี้เอง สันนิษฐานว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม คงมีแนวความคิดว่าญี่ปุ่นจะต้องเป็นฝ่ายชนะในที่สุด จึงเป็นมูลเหตุให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยินยอมร่วมมือกับฝ่ายญี่ปุ่นเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลคณะราษฎร และประเทศชาติในอนาคต

๓. ญี่ปุ่นตั้งให้จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นผู้บัญชาการ พฤติกรรมของทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย ภายหลังจากการเซ็นสัญญา เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้น ปรากฏว่าไม่ได้เป็นไปตามข้อตกลงที่ให้ไว้ต่อกัน คือญี่ปุ่นจะเคารพเอกราช และอธิปไตยของชาติไทย จากรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งกล่าวถึงการปฏิบัติของทหารญี่ปุ่นต่อประเทศไทยนั้นยอมเป็นหลักฐานว่าญี่ปุ่นได้แสดงอำนาจและอิทธิพลว่าอยู่เหนือประเทศไทยในขณะนั้น

จากข้อเขียนของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งกล่าวว่าญี่ปุ่นดำเนินการบีบบังคับให้ไทย
ประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นประจำทุกวัน พร้อมทั้งข่มขู่ว่าจะปลดอาวุธ
ทหารไทยนั้น อาจเป็นความจริงเพราะญี่ปุ่นต้องการให้ประเทศไทยแสดงความเป็นมิตรต่อตน
อย่างเปิดเผยและบริสุทธิ์ใจ เพื่อชดเชยปัญหาในกรณีที่ว่าประเทศไทยอาจหันเหไปเข้ากับฝ่ายอังก
ฤษหรืออเมริกาได้ในโอกาสต่อไป ข้อสังเกตนี้จะเห็นได้จากพิธีทำสัญญาการศึกษาพันธไมตรี
ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ กติกาที่ไทยตกลงใจให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่น
ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารนั้น ได้กระทำกันในพระอุโบสถ วัดพระศรี
รัตนศาสดาราม อันเป็นสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา แทนที่จะกระทำกันที่ทำเนียบรัฐบาล
ความหวั่นเกรงว่าทหารไทยจะถูกฝ่ายญี่ปุ่นปลดอาวุธ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยต้อง
ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของญี่ปุ่นอย่างปราศจากศักดิ์ศรีและแนวทางแก้ไข อาจเป็นสาเหตุ
หนึ่งที่ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ปฏิบัติตามข้อเสนอของญี่ปุ่นโดยการประกาศสงครามต่อ
อังกฤษและสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย